

Ekonomiska utsikter i Norden 2004

Ekonomiska utsikter i Norden 2004

ANP 2004:733

Ekonomiska utsikter i Norden 2004

ANP 2004:733

© Nordisk Ministerråd, København 2004

Tryk: Ekspresen Tryk & Kopicenter

Oplag: 75

Trykt på miljøvenligt papir som opfylder kravene i den nordiske miljøsvanemærkeordning.
Sælges gennem Nordisk Ministerråds salgsagenter, se listen på sidste side.

Nordisk Ministerråd

Store Strandstræde 18
DK-1255 København K
Telefon (+45) 3396 0200
Telefax (+45) 3396 0202

Nordisk Råd

Store Strandstræde 18
DK-1255 København K
Telefon (+45) 3396 0400
Telefax (+45) 3311 1870

www.norden.org

Det nordiska ekonomiska och finansiella samarbetet

Det nordiska ekonomiska och finansiella samarbetet omfattar nationell och internationell stabiliseringspolitik, studier och diskussioner om olika strukturpolitiska ämnen samt Nordens anpassning till den ekonomiska integrationen i Europa. Arbetet leds av ekonomi- och finansministrarna, och Ämbetsmannakommittén för ekonomi- och finanspolitik fungerar som förberedande organ.

Nordisk Ministerråd

blev oprettet i 1971 som samarbejdsorgan mellem de nordiske landes regeringer. Ministerrådet fremlægger forslag til Nordisk Råds sessioner, viderefører rådets rekommandationer, rapporterer til Nordisk Råd om samarbejdets resultater og leder arbejdet inden for de forskellige emneområder. Samarbejdet koordineres af samarbejdsministrene, der er udpeget af det enkelte lands regering. Ministerrådet træder sammen i forskellige sammensætninger - afhængigt af hvilke spørgsmål, der skal behandles.

Nordisk Råd

blev oprettet i 1952 som et samarbejdsorgan mellem de folkevalgte forsamlinger og regeringer i Danmark, Island, Norge og Sverige. Finland indtrådte i 1955. Færøernes, Grønlands og Ålands delegationer indgår i henholdsvis Danmarks Riges og Finlands delegationer. Rådet består af 87 medlemmer. Nordisk Råd er initiativtagende og rådgivende og har kontrollerende opgaver i det nordiske samarbejde. Nordisk Råds organer er plenarforsamlingen, præsidiets og udvalgene.

INDHOLD

INDHOLD	5
NORDEN	7
1. Den økonomiske politikken	7
2. Utviklingen i internasjonal økonomi	7
3. Den økonomiske aktiviteten og BNP-utviklingen i Norden	8
4. Arbeidsmarkedet	8
5. Pengepolitikken og pris- og kostnadsutviklingen	9
6. Offentlige finanser	10
7. Utenriksøkonomi	11
SVERIGE	17
1. Den ekonomiska politiken	17
2. Den ekonomiska utvecklingen	18
DANMARK	23
1. Den økonomiske politik	23
2. Utviklingen i dansk økonomi	23
FINLAND	29
1. Den ekonomiska politiken	29
2. Den ekonomiska utvecklingen	29
NORGE	35
1. Den økonomiske politikken	35
2. Den økonomiske utviklingen	36
ISLAND	39
1. Den ekonomiska politiken	39
2. Den ekonomiska utvecklingen	39
3. Utsiktene på medellång sikt	40

NORDEN

1. Den økonomiske politikken

Hovedmål for den økonomiske politikken i alle de nordiske landene er høy og holdbar vekst i produksjon og sysselsetting, lav arbeidsledighet og lav og stabil prisstigning. I årene framover vil aldringen av befolkningen legge et økt press på offentlige finanser. For å møte denne demografiske utfordringen legger alle landene sterk vekt på høy yrkesdeltakelse og på å styrke statens formuesposisjon. Dette gjenspeiler seg i en aktiv arbeidsmarkeds- og sysselsettingspolitikk og i målsettinger om løpende budsjettoverskudd for offentlig sektor.

2. Utviklingen i internasjonal økonomi

Den internasjonale nedgangskonjunkturen som startet i 2001, har vart lenger enn ventet. Omfanget og virkningene av de ubalansene som bygget seg opp i perioden med sterk vekst på 1990-tallet, har vært vanskelig å anslå. De siste tre årene har veksten vært lav i de fleste industrialiserte land. Dette gjenspeiler seg i den økonomiske politikken. I USA er styringsrenten blitt satt ned fra 6½ pst. i begynnelsen av 2001 til 1 pst. sommeren 2003. Også finanspolitikken er blitt lagt om i ekspansiv retning, både gjennom skatteletter og økte bevilgninger til forsvarsbudsjettet. Også den europeiske sentralbanken (ECB) har redusert rentene gjennom det siste året, men vekstimpulsen fra pengepolitikken har vært klart mer beskjedne i Europa enn i USA, særlig sett i lys av euroens appresiering. Til tross for at budsjettunderskuddene i enkelte store EU-land er blitt så store at det skaper problemer i forhold til EUs stabilitetspakt, har også de finanspolitiske impulsene gjennomgående vært klart svakere i Europa enn i USA.

Det er nå tegn til at veksten er i ferd med å ta seg opp i USA og i Asia. I euroområdet er det også visse tegn til økt aktivitet, men innenlandsk etterspørsel er fremdeles svak og den strukturelle arbeidsledigheten relativt høy.

I USA var BNP-veksten i 2. kvartal relativt høy (3,3 pst. målt som årlig rate), og det ligger an til at den økte aktiviteten vil bidra til god vekst også i 3. kvartal. Den positive utviklingen må ses på bakgrunn av de betydelige vekstimpulsene fra den økonomiske politikken. En betydelig svekkelse av dollaren, særlig mot euroen, kan etter hvert også gi drahjelp til USAs økonomi og bidra til å korrigere fundamentale ubalanser. I euroområdet har veksten vært svak siden 2001. Flere av de største landene i euroområdet har hatt negativ BNP-vekst de siste kvartalene. Appresieringen av euroen vil isolert sett trekke veksten ned framover, men bidrar også til at prisveksten kan holde seg lav. Dette peker i retning av at rentene kan holdes lave en tid framover. I Japan har derimot økonomien utviklet seg bedre enn forventet i første halvår. Japan sliter imidlertid fortsatt med uløste problemer, bl.a. i finanssektoren, som kan bremse veksten framover. Med et svært høyt gjeldsnivå i offentlig sektor og renter nær null, er rommet for ytterligere stimulanser fra den økonomiske politikken begrenset.

De fleste prognosemiljøene legger til grunn at veksten i internasjonal økonomi vil ta seg opp framover. OECD venter at BNP-veksten i USA neste år vil bli 4,0 pst. og at veksten i euroområdet øker fra 1,0 pst. i 2003 til 2,4 pst. i 2004. Alle de nordiske landene bygger sine prognoser for den økonomiske utviklingen framover på liknende - om enn litt mer forsiktige - anslag for utviklingen i internasjonal økonomi.

3. Den økonomiske aktiviteten og BNP-utviklingen i Norden

De nordiske landene passerte en konjunkturtopp rundt 1998-2000, og veksten i BNP har deretter gjennomgående ligget lavere enn sitt langsiktige gjennomsnitt, jf. figur 1. Flere forhold har bidratt til å svekke utviklingen i de nordiske landene gjennom de siste årene. Det internasjonale tilbakeslaget fra slutten av 2000 har rammet alle de nordiske landene gjennom lavere vekst i etterspørselen i viktige eksportmarkeder, og da særlig euroområdet. Korreksjonen i aksjemarkedene, som blant annet synliggjorde overinvesteringene i IKT-sektoren, bidro også til å dempe BNP-veksten i 2001 og 2002 i flere av landene, idet behovet for investeringer ble lavere. Samlet sett ventes veksten i de nordiske landene å bli svak også i 2003, for så å ta seg opp i 2004 i kjølvannet av den ventede oppgangen i internasjonal økonomi.

Konjunkturmessig ser de nordiske landene nå ut til å være mer i fase enn det som gjennomgående var tilfellet på 1980- og 1990-tallet. Dette innebærer at arbeidsledige i det enkelte nordiske land i mindre grad enn tidligere kan regne med å finne arbeid i et av nabolandene når det er få ledige jobber i hjemlandet. Slike midlertidige flyttinger har tidligere i noen grad bidratt til å lette tilpasningen i arbeidsmarkedet i flere av de nordiske landene. Den mer sammenfallende konjunkturutviklingen gjenspeiler seg også i den økonomiske politikken. Mens den økonomiske politikken gjennomgående var kontraktiv i de siste årene av konjunkturoppgangen, er både penge- og finanspolitikken deretter dreid i mer ekspansiv retning.

I Sverige anslås det nå en BNP-vekst på i underkant av 1½ pst. i år. Veksten ventes å ta seg opp til 2 pst. i 2004, hovedsakelig som følge av økt nettoeksport etter hvert som aktiviteten i verdensøkonomien tar seg opp. Økt aktivitet i eksportindustrien ventes også å bidra til at samlede investeringene øker i 2004, etter to år med nedgang. Selv om arbeidsledigheten har gått noe opp det siste året, kan det ligge an til at veksten i det private konsumet holder seg oppe neste år, og boliginvesteringene antas å ta seg opp.

BNP-veksten i Danmark anslås til 1,4 pst. i 2003, ned fra 2,1 pst. året før. Veksten ventes å øke til over 2 pst. i 2004 blant annet som følge av bedre internasjonale konjunkturer, lav rente og de ekspansive virkningene av reduksjonen av inntektsskatten i 2004.

Aktiviteten i Finlands økonomi ble relativt hardt rammet av den internasjonale nedgangen, særlig som følge av svak eksportutvikling. BNP-veksten ventes å ta seg opp fra 1,2 pst. i 2003 til 2,4 pst. i 2004. Konsumet og nettoeksporten bidrar til økt vekst neste år, mens nedgangen i investeringene gjennom 2002 og 2003 kan flate ut neste år.

I Norge har lavere renter bidratt til et oppsving i det private forbruket. Sammen med utsikter til sterkere vekst i oljeinvesteringene bidrar dette til at veksten i norsk økonomi ventes å ta seg opp fra 0,5 pst. i 2003 til 2,6 pst. i 2004.

Etter en nedgang på 0,6 pst. i 2002, ventes BNP på Island å vokse med nær 2 pst. i år og 3½ pst. neste år. Den sterke veksten må ses i sammenheng med store investeringsprosjekter innenfor aluminium og kraftforsyning.

4. Arbeidsmarkedet

Erfaringsmessig slår endringer i den økonomiske aktiviteten ut i arbeidsmarkedet med et tidsetterslep. I tråd med disse erfaringene tok det noe tid før den internasjonale lavkonjunkturen ble fullt synlig i de nordiske arbeidsmarkedene. Fra 2001 til 2002 avtok imidlertid veksten i sysselsettingen i alle landene, og også for 2003 ligger det an til nedgang. Utviklingen er gjennomgående svakere for industrien enn for privat tjenesteyting og offentlig forvaltning. Sammenliknet med gjennomsnittet for andre OECD-land ligger imidlertid sysselsettingen i alle de nordiske landene fortsatt høyt som andel av befolkningen i yrkesaktiv alder.

Fra høsten 2002 har svekkelsen i arbeidsmarkedet også gitt seg utslag i stigende arbeidsledighet i flere av de nordiske landene. Veksten i arbeidsledigheten i Finland har vært mindre enn i de andre landene, men nivået er fortsatt høyere. Det ligger nå an til stabil eller fallende ledighet i alle de nordiske landene gjennom 2004. Dette er i overensstemmelse med erfaringene fra de siste tyve årene, som tyder på at BNP-veksten må opp i om lag 2 pst. for Danmark og Sverige, og noe mer for de andre nordiske landene, før ledigheten klart vil peke nedover. For hvert prosentpoeng BNP-veksten kommer over dette grove anslaget for den underliggende veksten i økonomien, vil ledigheten erfaringsmessig gå ned med rundt ½ prosentpoeng i Sverige, Danmark og Finland, med drøyt 1/3 prosentpoeng i Norge og med noe under ¼ prosentpoeng i Island.¹ I alle de nordiske landene kan den demografiske utviklingen tilsi lavere vekst i arbeidsstyrken for årene som kommer, enn det en har observert gjennom de siste tyve årene. Dette trekker i retning av at ledigheten kan gå noe ned framover også med en BNP-vekst i underkant av det historiske gjennomsnittet.

Arbeidsledigheten i Sverige anslås å øke fra 4,0 pst. i 2002 til 4,7 pst. i 2003. Man ventet at ledigheten flater ut og holder seg på 4,7 pst i 2004. Sysselsettingsveksten er svak, og det anslås et fall på 0,2 pst. i 2003, mens sysselsettingen ligger an til å ta seg opp med 0,1 pst. i 2004.

I Danmark anslås arbeidsledigheten å falle fra 5,9 pst. i 2003 til 5,6 pst. i 2004. Sysselsettingen anslås å øke med ½ pst. i 2004, etter å ha vist nedgang de to foregående årene.

I Finland ligger arbeidsledigheten på et noe høyere nivå enn i de andre nordiske landene. Ledigheten steg imidlertid kun fra 9,1 pst. i 2002 til 9,3 pst. i 2003, og ventes å falle tilbake til 9,1 pst. i 2004. Sysselsettingen anslås å falle svakt i 2003, for så å ta seg noe opp igjen i 2004.

I Norge ventes ledigheten å avta gjennom 2004. Målt som årgjennomsnitt anslås ledigheten likevel å øke fra 4,5 pst. i 2003 til 4,7 pst. i 2004. Sysselsettingen er ventet å være uendret fra 2003 til 2004 etter å ha falt med nesten 1 prosent fra 2002 til 2003.

I Island anslås arbeidsledigheten å øke fra 2½ pst. i 2002 til 3¼ i 2003. For 2004 legges det til grunn at veksten blir sterk nok til at arbeidsledigheten går ned til 2½ pst. av arbeidsstyrken. Sysselsettingsveksten i Island ventes å ta seg opp igjen i 2004, etter to år med svak utvikling.

5. Pengepolitikken og pris- og kostnadsutviklingen

Alle de nordiske landene sikter mot lav og stabil inflasjon i området knapt 2 – 2½ pst., enten gjennom egne inflasjonsmål for pengepolitikken (Sverige, Norge og Island), gjennom medlemskap i Den europeiske monetære union (Finland) eller ved å stabilisere egen valuta mot euro (Danmark). Den underliggende prisveksten er nå relativt lav i alle de nordiske landene. Gjennom det siste året har svingninger i energiprisene bidratt til at faktisk prisvekst har avveket noe fra den underliggende prisutviklingen i flere av landene. En forventet normalisering av energiprisene ventes å bidra til lavere prisvekst i 2004 enn i 2003.

I Sverige vurderes det underliggende inflasjonspresset å være svakt, som følge av lav innenlandsk etterspørsel og fallende importpriser. Konsumprisveksten anslås til 2,0 pst. i 2003, ned fra 2,4 pst. året før. I 2004 anslås KPI-veksten å avta ytterligere, til 1,3 pst. Den samlede lønnsveksten anslås til 3½ pst. både i 2003 og 2004, noe lavere enn i de foregående årene.

KPI-veksten i Danmark anslås å avta til 2,3 pst. og 1,9 pst. i henholdsvis 2003 og 2004, mens timelønnsveksten anslås til 3,9 pst. i 2003 og 3,7 pst. i 2004.

---

¹ Anslagene for samvariasjonen mellom vekst og endring i ledighet omtales gjerne som Okuns lov, og er basert på en mekanisk gjennomsnittsbetraktning for hvert av de nordiske landene for perioden 1983-2002, jf. figurvedlegget.

Den finske KPI-veksten er lavest i Norden og lavere enn gjennomsnittet for euroområdet. KPI-veksten anslås til 1,2 pst. i 2003 og 0,7 pst. i 2004, ned fra 1,6 i 2002. Den lave prisveksten i 2004 må ses i sammenheng med en sterk reduksjon i alkoholavgiftene. Lønnsveksten ventes å avta fra 3,9 pst. i 2003 til 3,4 pst. i 2004.

I Norge har prisveksten avtatt betydelig så langt i år. Det er særlig prisfall på importerte konsumvarer som har bidratt til den lave prisveksten, noe som må ses i sammenheng med styrkingen av kronekursen fram til siste årsskifte. Konsumprisene anslås å øke med 2½ prosent i år og med 1¼ prosent fra 2003 til 2004. Lønnsveksten anslås til 4½ pst. i 2003 og 4 pst. i 2004.

I motsetning til utviklingen i de andre nordiske landene, ventes KPI-veksten på Island å tilta moderat fra 2½ pst. i 2003 til 3,0 pst. i 2004. Timelønnsveksten anslås å gå ned fra 7,1 pst. i 2002 til 5,0 pst. i 2003. Det legges til grunn at timelønnsveksten avtar ytterligere i 2004, til 4½ pst.

6. Offentlige finanser

I motsetning til de store landene i euroområdet, har de nordiske landene hatt overskudd på de offentlige budsjettene de siste fem, seks årene. Dette har bidratt positivt til utviklingen i offentlig sektors netto fordringer. De nordiske landenes relativt gunstige statsfinansielle situasjon gir et bedre utgangspunkt for å møte den framtidige aldringen i befolkningen enn det som er tilfellet for en del store europeiske land. Flere av de nordiske landene har også gjennomført – eller er i ferd med å gjennomføre - omfattende reformer av de offentlige pensjonsordningene.

Som ledd i utformingen av en bærekraftig finanspolitikk har flere av de nordiske landene mål om at offentlige budsjetter skal vise overskudd over tid. I Sverige legger en opp til et overskudd på 2 pst. av BNP i gjennomsnitt over konjunktursykelen, mens Danmark sikter mot at budsjettoverskuddet i gjennomsnitt skal holdes innenfor et intervall på 1½-2½ pst. av BNP fram til 2010. I Finland er målet at den offentlige sektoren samlet sett bør ha et overskudd tilsvarende 3 pst. av BNP i en normal konjunktursituasjon, mens Islands regjering legger opp til at budsjettet skal vise et overskudd på 1-2 pst. av BNP de nærmeste årene framover. De store innbetalingene fra petroleumsvirksomheten innebærer at Norge i en periode framover bør ha betydelig større overskudd i de offentlige budsjettene enn de andre landene, og det mellomlangsigte målet for budsjettpolitikken er knyttet til en jevn og opprettholdbar økning i bruken av petroleumsinntekter.

Det svenske budsjettoverskuddet falt markert i 2002 til 1,1 pst. av BNP som følge av ekspansiv finanspolitikk, hovedsakelig i form av reduksjoner i inntektsskatter. I 2003 og 2004 anslås overskuddet til henholdsvis 0,2 og 0,4 pst. av BNP, mens det strukturelle budsjettoverskuddet ventes å bli 1,2 og 1,3 pst.

Overskuddet i Danmarks offentlige finanser ventes å svare til 1-1½ pst. av BNP i 2003 og 2004, med en svakt stigende tendens. Det strukturelle overskuddet anslås til om lag 2 pst. i 2003 og 1¾ pst. av BNP i 2004, og er således innenfor målintervallet på 1½-2½ pst. av BNP i gjennomsnitt frem til 2010.

I Finland har overskuddet på offentlig forvaltnings budsjetter gått noe ned de seneste årene, fra et høyt nivå i 2000. Det strukturelle budsjettoverskuddet antas å avta fra 3,7 pst. av BNP i 2002 til 2 pst. i 2004.

I den norske regjeringens budsjettforslag for 2004 legges det opp til at det strukturelle oljekorrigerte underskuddet øker med 0,6 prosentpoeng fra 2003 til 2004 til 3,9 pst. av trend-BNP for Fastlands-Norge. Det samlede overskuddet på statsbudsjettet og i Statens petroleumsfond anslås til rundt 6,6 pst. av BNP.

Etter flere år med overskudd ligger det i år an til et budsjettunderskudd på Island, anslått til 1,1 pst. For neste år ventes det et budsjettoverskudd tilsvarende $\frac{1}{4}$ pst. av BNP, økende til noe over 1 pst. av BNP i 2005.

I alle de nordiske landene er bruttogjelden i offentlig sektor lavere enn 60 pst. av BNP. Bruttogjelden har i de senere årene falt kraftig i Sverige, Danmark og Island, mens nivået har vært mer stabilt for Finland og Norge.

7. Utenriksøkonomi

Siden 1994 har de nordiske landene med unntak av Island hatt til dels betydelige overskudd i utenriksøkonomien. Målt som andel av BNP har overskuddet på Sveriges driftsbalanse de siste årene ligget på rundt 4 pst. I Danmark har overskuddet siden 2001 ligget rundt 3 pst. av BNP, mens Finlands overskudd på driftsbalansen har vært rundt 7 pst. av BNP. Norges høye overskudd på om lag 13 pst. av BNP må ses i sammenheng med store nettoeksportoverskudd innen oljevirksomheten. Islands underskudd på driftbalansen ventes å ligge på rundt 3 pst. av BNP i år og neste år, noe lavere enn på slutten av 1990-tallet.

Tabell 1. Hovedstørrelser for de nordiske økonomiene

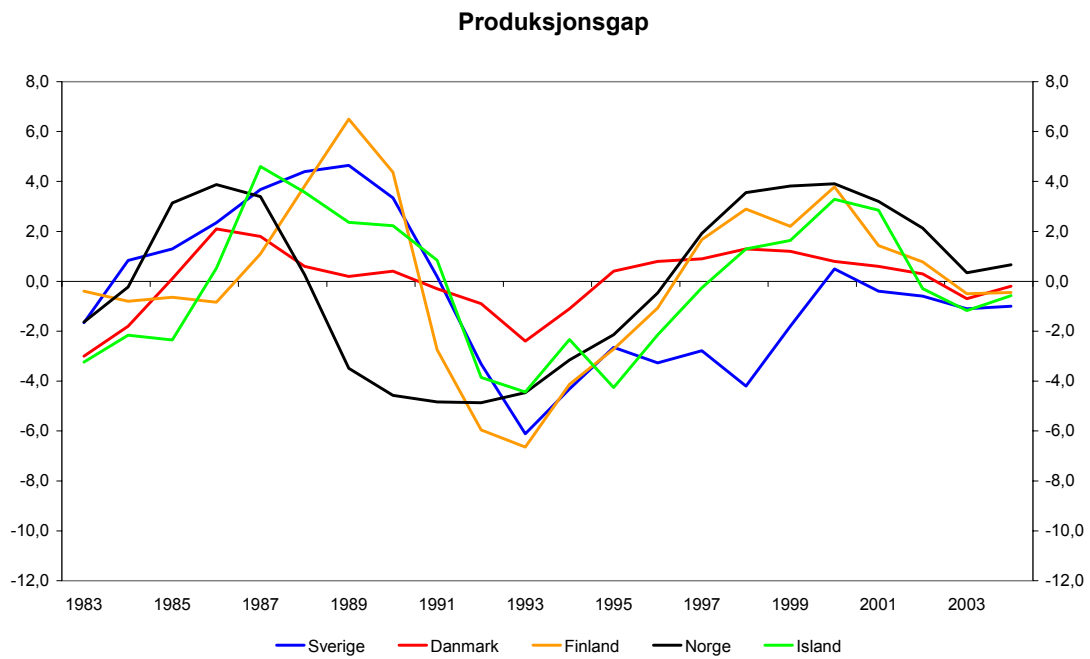
	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Sverige						
BNP-vekst	4,6	4,4	1,1	1,9	1,4	2,0
Arbeidsledighet ¹⁾	5,6	4,7	4,0	4,0	4,7	4,7
KPI	0,3	1,3	2,6	2,4	2,0	1,3
Pengemarkedsrente	3,3	4,1	4,1	4,2	3,3	3,7
Offentlig bruttogjeld ²⁾	62,7	52,8	54,4	52,7	51,7	51,5
Strukturell budsjettbalanse ³⁾	3,6	4,1	2,8	0,6	1,2	1,3
Driftsbalanse ²⁾	4,2	4,0	3,9	4,5	5,3	5,1
Danmark						
BNP-vekst	2,6	2,9	1,4	2,1	1,4	2,3
Arbeidsledighet ¹⁾	5,5	5,2	5,0	5,0	5,9	5,6
KPI	2,5	2,9	2,4	2,4	2,3	1,9
Pengemarkedsrente	3,3	4,9	4,6	3,5	2,4	2,4
Offentlig bruttogjeld ²⁾	53,0	47,3	45,4	45,5	42,7	41,2
Strukturell budsjettbalanse ³⁾	1,5	2,1	2,3	1,6	2,0	1,7
Driftsbalanse ²⁾	1,8	1,6	3,1	2,9	3,1	3,1
Finland						
BNP-vekst	3,4	5,1	1,2	2,2	1,2	2,4
Arbeidsledighet ¹⁾	10,2	9,8	9,1	9,1	9,3	9,1
KPI	1,2	3,4	2,6	1,6	1,2	0,7
Pengemarkedsrente	3,6	4,4	4,4	3,3	2,2	2,2
Offentlig bruttogjeld ²⁾	47,0	44,6	44,0	42,7	44,6	44,3
Strukturell budsjettbalanse ³⁾	0,9	4,8	4,4	3,7	2,6	2,0
Driftsbalanse ²⁾	6,0	7,2	6,9	7,5	6,5	6,6
Norge						
BNP-vekst	2,7	2,5	1,7	1,3	0,5	2,6
Arbeidsledighet ¹⁾	3,2	3,4	3,6	3,9	4,5	4,7
KPI	2,3	3,1	3,0	1,3	2,6	1,2
Pengemarkedsrente	6,5	6,8	7,2	6,9	4,1	3,2
Offentlig bruttogjeld ²⁾	26,8	30,0	29,2	34,0	32,4	33,2
Strukturell budsjettbalanse ³⁾	-2,4	-2,2	-2,4	-3,0	-3,3	-3,9
Driftsbalanse ²⁾	5,4	15,6	15,6	13,2	12,8	10,2
Island						
BNP-vekst	4,1	5,7	2,8	-0,6	1,8	3,5
Arbeidsledighet ¹⁾	2,0	2,3	2,3	2,5	3,3	2,5
KPI	3,2	5,1	6,4	4,8	2,5	3,0
Pengemarkedsrente	8,6	11,2	11,0	7,9	5,4	5,4
Offentlig bruttogjeld ²⁾	44,6	41,9	46,5	44,1	42,3	40,2
Strukturell budsjettbalanse ³⁾	1,6	0,8	-1,2	-0,8	-0,6	0,5
Driftsbalanse ²⁾	-7,0	-10,3	-4,3	-0,1	-2,5	-3,3

1) I prosent av arbeidsstyrken

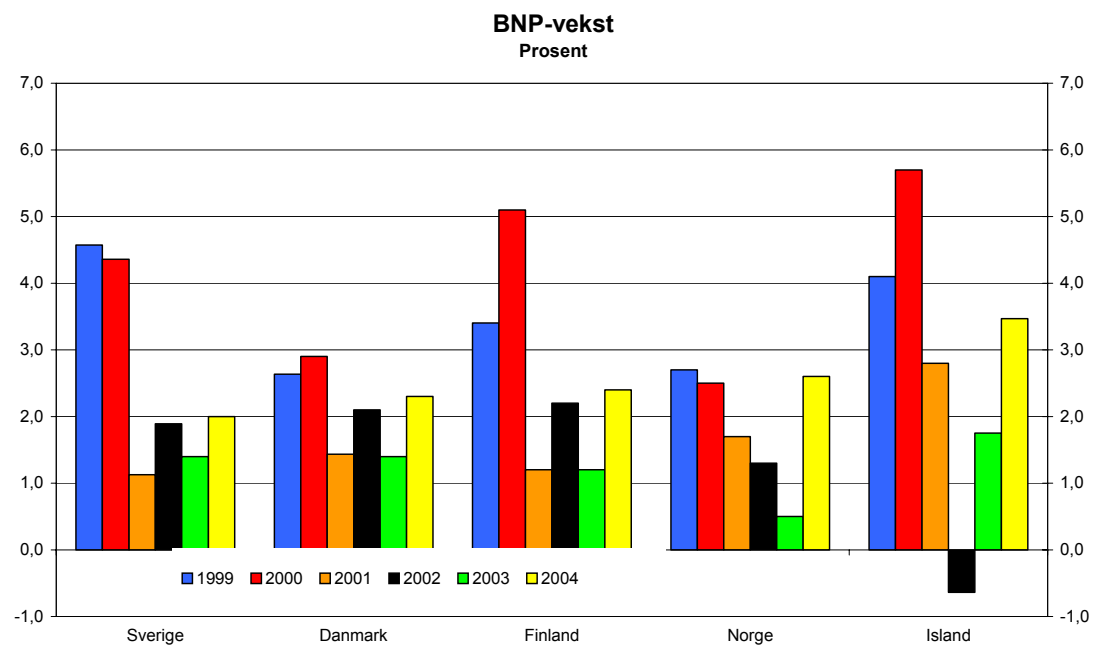
2) I prosent av BNP

3) I prosent av trend-BNP. Tallene gjelder for offentlig forvaltning i alt, bortsett fra for Norge, der de bare dekker statsbudsjettet inklusive folketrygden. For Norge er budsjettbalansen også korrigert for inntekter og utgifter fra petroleumssektoren

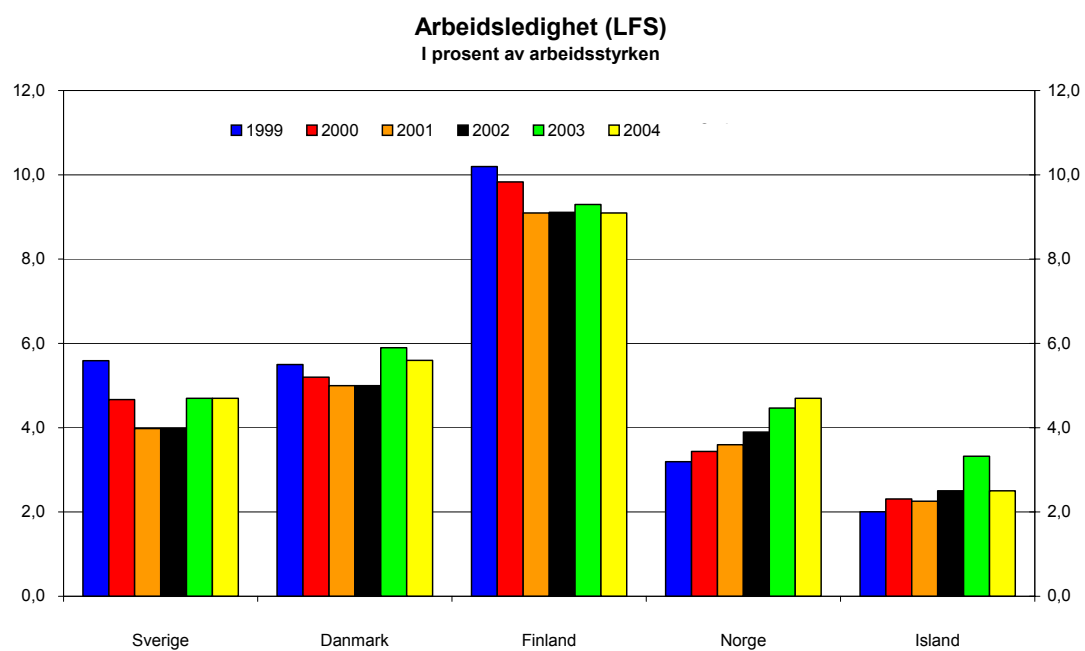
Figur 1.

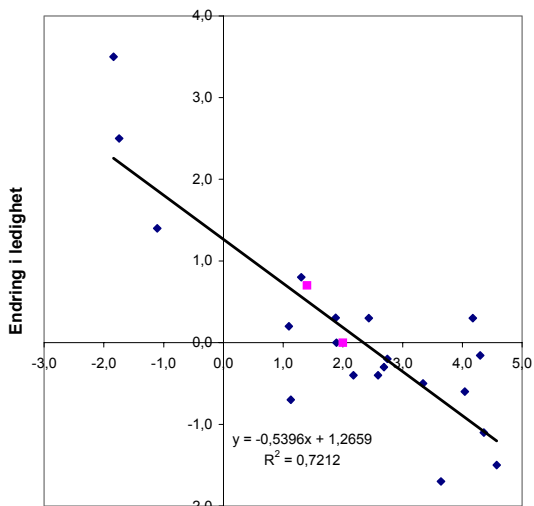
Figur 2.

Figur 3.

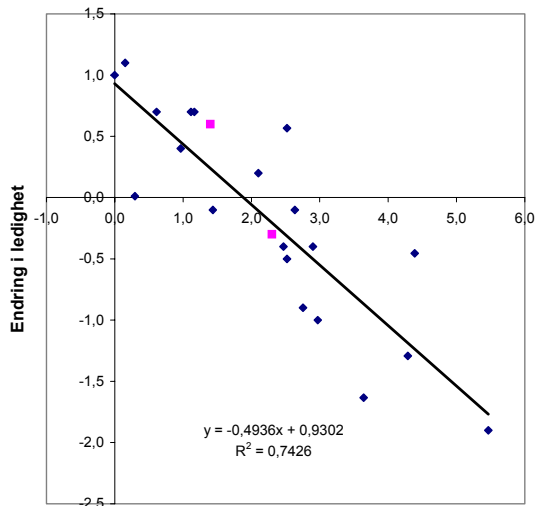

Sverige

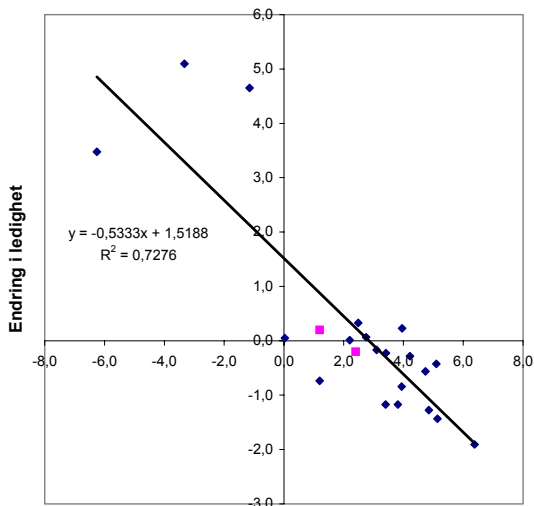
◆ Historie   ■ Prognose   — Lineær (Historie)

Danmark

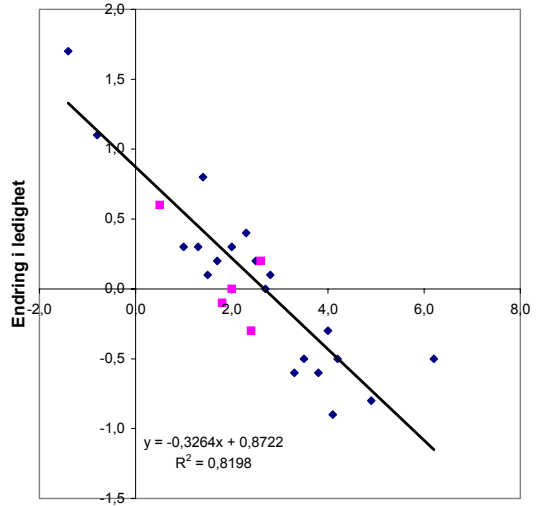
◆ Historisk   ■ Prognose   — Lineær (Historisk)

Finland

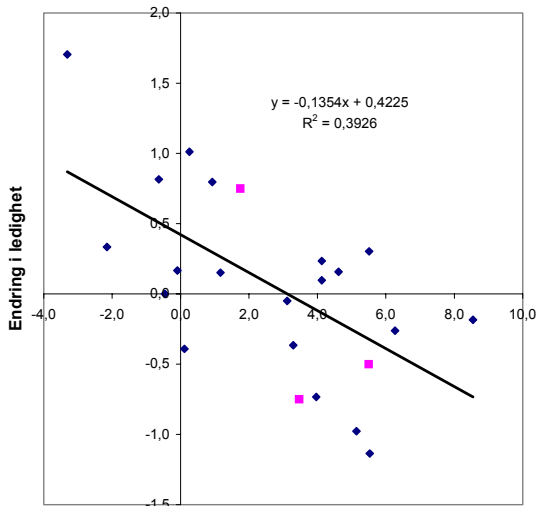
◆ Historisk   ■ Prognose   — Lineær (Historisk)

Norge

◆ Historisk   ■ Prognose   — Lineær (Historisk)

Island

◆ Historisk   ■ Prognose   — Lineær (Historisk)

SVERIGE

1. Den ekonomiska politiken

Det övergripande målet för den ekonomiska politiken är full sysselsättning och ökat välstånd genom en god och uthållig ekonomisk tillväxt. En förutsättning för att detta skall uppnås är stabil prisutveckling och sunda offentliga finanser. Sveriges långsiktiga tillväxtförutsättningar skall stärkas så att målet om 80 procents reguljär sysselsättning och en halvering av socialbidragsberoendet nås. Politiken vägleds av ett antal medelfristiga mål.

Två mål styr finans- och budgetpolitiken. De offentliga finanserna skall uppvisa ett överskott på 2 procent av BNP i genomsnitt över en konjunkturcykel och de statliga utgifterna skall inte överstiga de uppsatta utgiftstaken.

Enligt Stabilitets- och tillväxtpakten skall medlemsstaterna eftersträva offentliga finanser som i ett medelfristigt perspektiv befinner sig nära balans eller i överskott. Den svenska riksdagen har ställt sig bakom regeringens mål om ett överskott i den offentliga sektorns finansiella sparande på 2 procent av BNP i genomsnitt över en konjunkturcykel. Ett sådant överskott skapar en stabil grund inför de utmaningar som följer av att andelen äldre i befolkningen ökar kraftigt framöver. Överskottet ger också en säkerhetsmarginal i de offentliga finanserna så att det är möjligt att möta en lågkonjunktur med motverkande finanspolitik.

I 2003 års vårproposition angav regeringen att ett preciserat mål för överskottet fortsättningsvis kommer att föreslås endast för nästkommande budgetår och inte som tidigare på tre års sikt. För att säkerställa det övergripande målet föreslår regeringen i budgetpropositionen för 2004 att den offentliga sektorns finansiella sparande, mätt med periodiserade skatter, skall uppgå till minst 0,5 procent av BNP 2004. Inriktningen av finanspolitiken innebär att det periodiserade överskottet beräknas uppgå till 0,6 procent av BNP 2004. Därmed lämnas en viss marginal för osäkerhet i prognoserna. Vid en snabbare återhämtning av konjunkturen än vad som nu förutses, kommer överskottet att bli högre.

Sedan 1997 tillämpas en ny budgetprocess, med bl.a. av riksdagen fastställda treåriga nominella tak för de statliga utgifterna inklusive utgifterna för ålderspensionerna. De fastställda taken för åren 2004–2006 uppgår till 856, 894 och 931 miljarder kronor. De utgiftsbegränsande åtgärder som regeringen och samarbetspartierna tidigare har aviserat för att klara utgiftstaken 2003 och 2004 skall fullföljas.

Det övergripande överskottsmålet på 2 procent av BNP över en konjunkturcykel ligger fast. Fram till 2006 sker en gradvis åtstramning av finanspolitiken så att det strukturella överskottet når 2 procent av BNP 2006. Målet om ett överskott på 2 procent av BNP började gälla 2000. Under perioden 2000–2006 uppgår det genomsnittliga överskottet, mätt som periodiserat finansiellt sparande, till 1,7 procent av BNP. Sammantaget bedöms de beräknade överskotten t.o.m. 2006 ligga i linje med det av riksdagen beslutade övergripande överskottsmålet.

Utgiftstaken förhindrar att tillfälligt högre inkomster används för att bekosta varaktigt högre utgifter. Systemet med utgiftstak har bidragit till saneringen av de offentliga finanserna och därmed till en god ekonomisk utveckling

Den av riksdagen fastlagda övergripande uppgiften för penningpolitiken är prisstabilitet. Riksbanken bedriver penningpolitiken självständigt. Riksbanken har definierat prisstabilitet som att ökningen av konsumentprisindex skall begränsas till 2 procent med en tolerans på 1

procentenhet uppåt och nedåt. Regeringen stöder penningpolitikens inriktning och står bakom inflationsmålet.

Resultatet av folkomröstningen om införandet av euron föranleder inga förändringar i den penning- och valutapolitiska regimen. Denna ligger fast. I valutapolitiken beslutar regeringen om växelkurssystemet, medan Riksbanken ansvarar för den praktiska tillämpningen, t.ex. vilken centralkurs som gäller i ett fast växelkurssystem. Sveriges erfarenheter av den nuvarande penningpolitiska regimen, med inflationsmål och rörlig växelkurs, är goda. En knytning av kronan till ERM2 är för närvarande inte aktuell.

2. Den ekonomiska utvecklingen

Den svenska bruttonationalprodukten (BNP) väntas öka med 1,4 % 2003. Efter en relativt god utveckling under det första halvåret pekar tillgängliga indikatorer på en mer dämpad tillväxt under återstoden av året. Aktiviteten i den svenska ekonomin väntas öka nästa år när det internationella konjunkturläget förstärks. BNP-tillväxten bedöms 2004 uppgå till 2,0 %. Den internationella lågkonjunkturen har drabbat de svenska exportmarknaderna hårdare än vad som tidigare har förutsetts.

I det medelfristiga perspektivet antas styrräntan uppgå till 4,75 procent (2006). Växelkursen antas förstärkas så att TCW-index uppgår till knappt 129 i december 2003 samt 127 åren 2005 och 2006.

Efter en försvagning under andra halvåret 2002 ökade återigen varuexporten i god takt under första halvåret 2003. Även i år förefaller återhämtningen i exportindustrin stanna av under det andra halvåret. Orderstocken bedöms av företagen som liten och varuexporten bedöms i år öka med 4,1 %. Förutsättningarna för att varuexporten skall växa sig starkare 2004 är däremot relativt goda. Den förväntade internationella återhämtningen innebär att efterfrågan från utlandet på svenska exportvaror ökar och varuexporten förutses stiga med 5,8 %. Efter flera år av nedgång steg varuimporten under första halvåret 2003 jämfört med motsvarande period ett år tidigare. För helåret 2003 bedöms varuimporten öka med 4,5 %. En viktig förklarande faktor är att importpriserna för bearbetade varor har fallit till följd av starkare krona. Under 2004 stärks importtillväxten ytterligare och uppgår till 6,1 %.

Investeringarna väntas fortsätta att minska 2003. Investeringsnedgången är bred och omfattar såväl varu- som tjänstebanscher. Bostadsinvesteringarna förutses efter ett antal år med höga tillväxtfalla tillbaka i år och även de kommunala investeringarna visar en negativ utveckling. Ett undantag är de statliga investeringarna, som ökar till följd av satsningar på infrastruktur. Totalt sett sjunker investeringarna 2003 med 1,8 %. Investeringarna förväntas öka 2004 för att produktionskapaciteten skall vara tillräcklig för att möta den stigande efterfrågan. Högre efterfrågan från omvärlden, ett lågt ränteläge och det faktum att kapacitetsutnyttjandet sedan en tillbaka har ökat i ett antal branscher är faktorer som bidrar till att investeringarna 2004 bedöms öka med nästan 3 %.

Under första halvåret 2003 bidrog, enligt nationalräkenskaperna, lagerinvesteringarna till att höja BNP-tillväxten. I Konjunkturinstitutets kvartalsbarometer rapporterar såväl industri som handel ett stigande missnöje med alltför stora lager. En lageranpassning förutses äga rum redan under andra halvåret, varför bidraget till BNP-tillväxten i år begränsas till 0,2 procentenheter. I samband med att industrin under 2004 ökar sin produktion växer lagren ytterligare och bidrar med 0,1 procentenhet till tillväxten.

Hushållens reala disponibla inkomster beräknas öka med ca 1,5 % 2003 och med ca 1 % år 2004. Hushållens konsumtion bedöms öka med ca 2 % båda åren. Hushållen väntas följaktligen minska sitt sparande något. Det låga ränteläget, den stabila reala förmögenhetsutvecklingen och en stigande tillförsikt inför framtiden är faktorer som stödjer den, i förhållande till konjunkturläget i övrigt, starka konsumtionsutvecklingen. Den statliga konsumtionen beräknas stiga med 1 % år 2003 men väntas vara oförändrad 2004 och den kommunala konsumtionen väntas öka med 0,6 % både 2003 och 2004.

Sammanfattningsvis förklaras försvagningen av BNP-tillväxten från 1,9 % 2002 till 1,4 % 2003 av svagare offentlig konsumtion och nettoexport. Det överväger stärkt privat konsumtion och ökande lagerinvesteringar. Den något stärkta BNP-tillväxten 2004 drivs framförallt av ökande investeringar.

Under de senaste årens svaga konjunktur har sysselsättningen hållits upp relativt väl. Antalet sysselsatta, i säsongsrensade termer, låg på i stort sett samma nivå andra kvartalet 2003 som under början av 2001. En förklaring till detta är att fallande sysselsättning inom industrin har balanserats av en stigande sysselsättning i offentlig sektor. Antalet arbetade timmar har däremot fallit mer eller mindre kontinuerligt under samma period, vilket bl.a. beror på stigande sjukfrånvaro. Efterfrågan på arbetskraft är för närvarande låg. Först under senare delen av 2004 ökar sysselsättningen. Den reguljära sysselsättningsgraden för personer mellan 20 och 24 år väntas sjunka från 77,7 % i år till 77,3 % nästa år.

Inflationstrycket i svensk ekonomi är lågt. Inflationen bedöms både under 2003 och 2004 ligga i linje med Riksbankens inflationsmål. I slutet av 2003 bedöms KPI och UND1X (Riksbankens mått på den underliggande inflationen) ligga något under 2 % och i slutet av 2004 bedöms KPI ligga nära 2 % och UND1X något under.

I budgetpropositionen för 2004 presenteras prognoser för 2003 och 2004 och kalkyler för 2005 och 2006. År 2003 och 2004 beräknas det finnas lediga resurser i ekonomin motsvarande ett produktionsgap på ca 1 %. Under 2005 och 2006 bedöms produktionsgapet minska så att den faktiska produktionen ligger mycket nära den potentiella år 2006. Tillväxten 2005 och 2006 uppskattas till 2,6 % respektive 2,5 %.

Tabell 2 Hovedtall for Sveriges økonomi. Prosentvis endring fra året før¹⁾

	Mdr. kronor			
	2002	2002	2003	2004
<i>Faste priser</i>				
Privat konsum	1139	1,3	1,9	2,1
Offentlig konsum	656	2,1	0,7	0,4
Bruttoinvesteringer i fast kapital i alt.....	400	-2,5	-1,8	2,8
Bedrifter (erhverv)	280	-6,9	-2,1	3,2
Boliger	49	10,4	-4,2	2,1
Offentlig forvaltning	70	9,5	1,0	1,6
Lagerinvesteringer ²⁾	4	-0,1	0,2	0,1
Samlet innenlandsk etterspørsel.....	2198	0,7	1,0	1,8
Eksport.....	1012	0,4	3,7	5,4
Import	871	-2,7	3,1	5,4
Bruttonasjonalprodukt.....	2340	1,9	1,4	2,0
<i>Memo:</i>				
Sysselsetting, personer	..	0,1	-0,2	0,1
Arbeidsledighet (pst. av arbeidsstyrken).....	..	4,0	4,7	4,7
Konsumprisindeksen.....	..	2,4	2,0	1,3
Lønn ³⁾	..	4,1	3,5	3,5
Effektiv valutakurs ⁴⁾	..	-4,38	-1,53	-1,55
Bytteforhold.....	..	-2,2	-0,3	-0,3
Driftsbalanse ovenfor utlandet (pst. av BNP).	..	4,5	5,3	5,1
6 måneders pengemarkedsrente (nivå).....	..	3,68	3,00	4,20

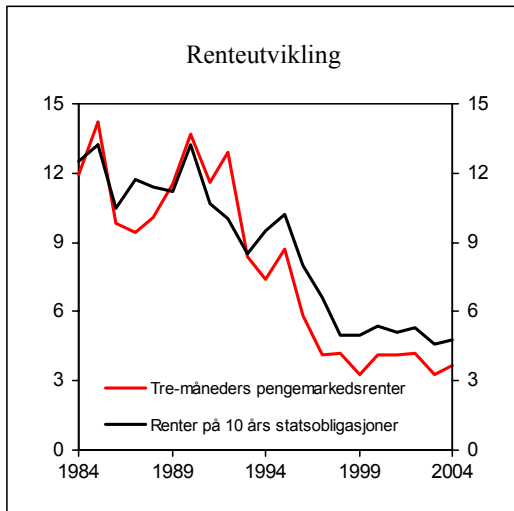
1) Beregnet i faste 2002-priser.

2) Endring i pst. av forrige års BNP.

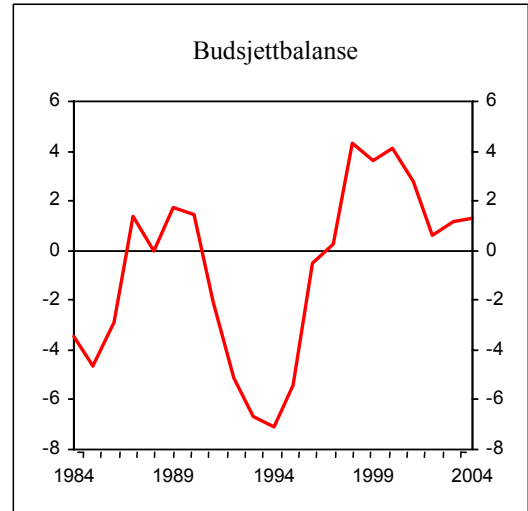
3) Nominell timløn

4) Positivt tall innebærer depresiering

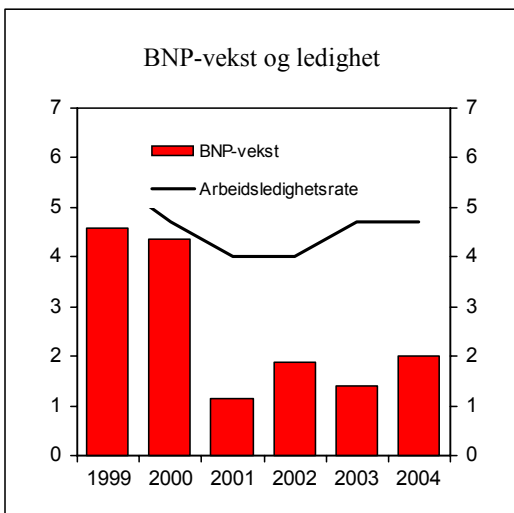
Kilde: Finansdepartementet, Arbetsmarknadsstyrelsen, Medlingsinstituttet, Statistiska centralbyrån

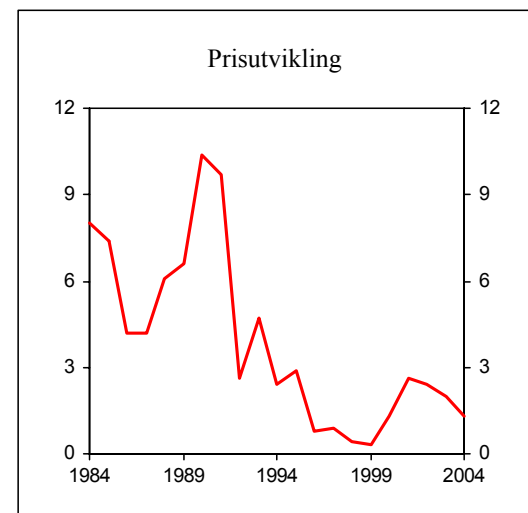
Figur 1 Korte og lange nominelle renter
Prosent
Kilde: EcoWin, Finansdepartementet.

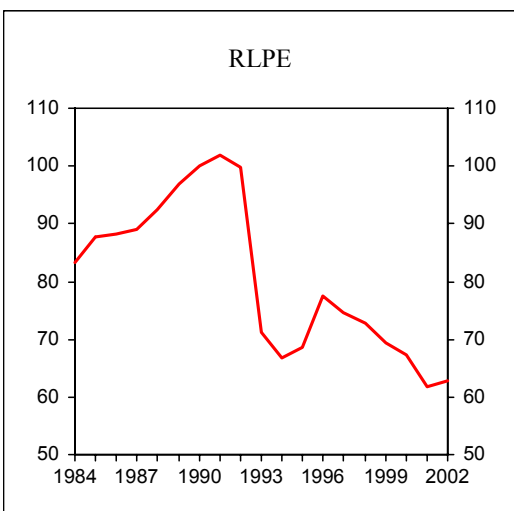
Figur 2 Syklisk justert budsjettbalanse.
Prosent av BNP
Kilde: Finansdepartementet.

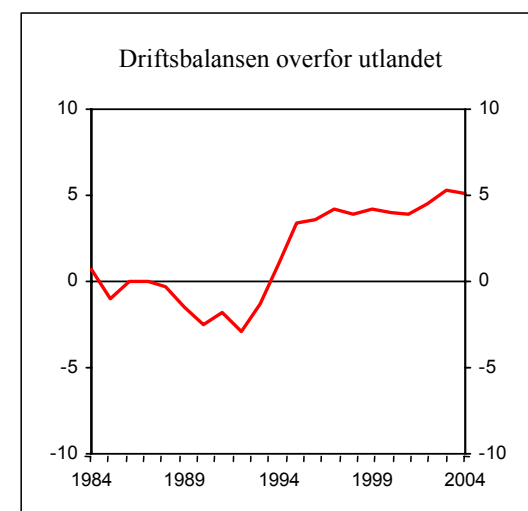
Figur 3 BNP-vekst og ledighet.
Prosentvis vekst fra året før og prosent av arbeidsstyrken
Kilde: Finansdepartementet.

Figur 4 Konsumprisvekst.
Prosentvis endring fra året før
Kilde: EcoWin, Finansdepartementet.

Figur 5 Relative lønnskostnader pr. produsert enhet
Indeks. 1990 = 100
Kilde: OECD

Figur 6 Driftsbalansen
Prosent av BNP
Kilde: Finansdepartementet.

DANMARK

1. Den økonomiske politik

Strategien i den økonomiske politik frem mod 2010 bygger på en holdbar finanspolitik, skattestop, lavere skat på arbejdsindkomst og en moderat men prioriteret udbygning af den offentlige service. Det kræver stram styring af de offentlige udgifter med en årlig realvækst i det offentlige forbrug på ½ pct. og varig fremgang i beskæftigelsen. Den samlede udfordring for beskæftigelsen fra 2003 til 2010 kan groft anslås til godt 60.000 personer, hvoraf omkring 50.000 kræver yderligere strukturpolitiske initiativer. Endvidere er der inden for rammerne af "*Vækst med vilje*", *Regeringen maj 2002*, gennemført nye initiativer og omfattende benchmarking på områder med betydning for de langsigtede vækstmuligheder.

Et centralt element i den økonomiske politik er skattestoppet, som blev indført i slutningen af 2001 ved den nuværende regerings tiltræden. Skattestoppet indebærer som udgangspunkt, at ingen skat eller afgift må stige uanset, om de er fastsat i procent eller kronebeløb. Såfremt der er tvingende grunde til at foretage skatte- og afgiftsjusteringer, skal omlægningerne være provenúneutrale.

For 2003-2004 ligger det skønnede strukturelle overskud på den offentlige saldo inden for det mellemfristede målinterval på 1½-2½ pct. af BNP i gennemsnit frem til 2010. Overskuddet på de offentlige finanser ligger dermed inden for rammerne af gældsnedbringelsesstrategien, som den er fastlagt i 2010-planen, og som sikrer en holdbar finanspolitik. Det faktiske overskud på den offentlige saldo skønnes at blive 1,2 og 1,3 pct. af BNP i henholdsvis 2003 og 2004.

Finanseffekten – det vil sige finanspolitikens bidrag til væksten i BNP – anslås i 2004 til 0,4 pct. af BNP på baggrund af finanslovsforslaget for 2004, herunder skatteaftalen, og aftalerne med kommuner og amter for 2004. Samtidig kan indsatsen med at fremrykke allerede planlagte investeringer i form af alment byggeri, ungdoms- og handicapboliger, jernbaner mv. bidrage til et aktuelt mere jævnt konjunkturforløb.

Skatteaftalen indebærer, at personskatterne nedsættes i perioden 2004-7. Skatteaftalen omfatter et beskæftigelsesfradrag og en forøgelse af grænsen for at betale mellemskat og er et strukturpolitisk tiltag, som er indført for at øge incitamentet til at arbejde. Skatteaftalen ventes isoleret set at øge beskæftigelsen svarende til ca. 10-12.000 personer og de umiddelbare provenúvirkninger på 9½ mia.kr. er finansieret indenfor den mellemfristede ramme.

Et grundlæggende element i den økonomiske politik er pengepolitikken - eller fastkurspolitikken – som fortsat er indrettet efter at kronen skal følge euroen indenfor et snævert udsvingsbånd på +/- 2,5 pct. Fastkurspolitikken blev indført i 1982, og renteutviklingen bliver således i praksis importeret fra euroområdet. Rentemarginalerne til euroområdet er aktuelt meget små (0,1-0,2 pct.point).

2. Udviklingen i dansk økonomi

Den internationale afmatning har påvirket dansk økonomi, men ikke mere end USA og euroområdet. Ledigheden er således fortsat relativ lav internationalt set, og den er steget mindre i forhold til det seneste lavpunkt end i mange andre vestlige lande.

Dansk økonomi fremstår stadig forholdsvis robust. Der er rimelige overskud på de offentlige finanser, meget store overskud på betalingsbalancen og et i international sammenligning højt beskæftigelsesniveau.

På trods af et fald i BNP på 0,4 pct. i andet halvår 2002 (i forhold til 1. halvår) er BNP vokset med ca. 2 pct. for 2002 som helhed. I første halvår 2003 er BNP stort set uændret i forhold til 2. halvår 2002, hvilket skyldes, at specielt de private investeringer og købet af personbiler faldt dramatisk i 1. halvår, mens det resterende del af det private forbrug samt boliginvesteringerne voksede pænt.

For hele 2003 ventes en moderat vækst i BNP på 1,4 pct., hvilket skønmæssigt indebærer et svagt negativt outputgab. Afdæmpningen af presset på arbejdsmarkedet har på kort sigt sænket risikoen for ophedning. Den ventede tiltagende vækst i 2004 vurderes at medføre en indsnævring af outputgab, og aktiviteten er i hele perioden tæt på kapacitetsgrænsen. Det afspejler forventningen om stigende økonomisk aktivitet gennem 2. halvår 2003 og i 2004. For 2004 ventes en vækst i BNP på 2,3 pct.

Forventningen om højere vækst i 2004 understøttes af flere forhold. For det første vil skatteaftalen, som er gennemført for at øge tilskyndelsen til at arbejde, indebære et betydeligt bidrag til husholdningernes disponible indkomst fra begyndelsen af 2004.

For det andet er renteniveauet fortsat lavt. De stedfundne renteændringer skønnes således at give et mærkbart vækstbidrag i år og med stigende styrke i 2004.

For det tredje må fortsat som det mest sandsynlige forventes moderat stigende international vækst. Fremgangen kan komme senere, navnlig i euroområdet, hvor der frem til andet kvartal i år endnu ikke er nævneværdige tegn på fremgang. Virkningen af yderligere udsættelser af det internationale opsving kan forventes delvist modvirket af lavere renter end forudsat i prognoseårene.

Endelig er den private sektors opsparring på et højt niveau efter en nedadgående tilpasning i det private forbrug i årene 1999-2001, der resulterede i et lavere niveau for det samlede private forbrug i faste priser i 2001 end i 1998. Tilpasningen understøtter en solid fremgang i det private forbrug i de kommende år. En fremgang der yderligere stimuleres af skatteaftalen, sænkning af diverse punktafgifter på nydelsesmidler samt det fortsat lave renteniveau. Risikoen for et større fald i forbrugskvoten vurderes at være begrænset.

Den fortsatte afmatning i de internationale konjunkturer ventes at lægge en dæmper på investeringerne i 2003, mens eventuelle udskudte investeringsplaner i højere grad iværksættes i 2004, i takt med at den økonomiske aktivitet øges. Til gengæld vurderes væksten i boligbyggeriet at blive omkring 5 pct. i 2003, som følge af den lavere rente, regeringens boligpolitiske initiativer og fremrykningen af støttet boligbyggeri.

Ledigheden er fortsat med at stige den seneste tid, dog med en teknisk betinget opbremsning i juli og august. Ledigheden forventes at stige lidt yderligere de kommende måneder. Men der ventes en opbremsning hen imod årsskiftet og et mindre fald i løbet af 2004. Således ventes ledigheden at stige med ca. 25.000 personer i 2003 og falde med ca. 7.000 personer i 2004. Ledigheden er historisk set fortsat lav – og under det niveau som i 1998 var med til at begrunde finanspolitiske stramninger. Ledigheden fremstår ikke eller kun i begrænset omfang konjunkturbetinget frem mod 2004.

Lønstigningstakten i den private sektor skønnes at falde fra 4,2 pct. i 2002 til 3,9 pct. i 2003 og 3,7 pct. i 2004. Nye overenskomstaftaler for slagteriarbejdere og finanssektoren, samt lønreguleringer i forbindelse med de lokale lønforhandlinger i 2003 støtter forventningerne om en svagt aftagende lønstigningstakt. Udviklingen skal desuden ses i lyset af ledighedsudviklingen og den lavere inflation. Der forhandles nye overenskomster på det private arbejdsmarked med virkning fra foråret 2004.

Stigningstakten i forbrugerpriserne ventes at falde fra 2,4 pct. i 2002 til 2,3 pct. i 2003 og 1,9 pct. i 2004. Således vil der skønsomt blive tale om en stigning i den reale timeløn på 1½-1¾ pct. i 2003-2004.

Eksporten og betalingsbalancen har foreløbig vist sig overraskende robust over for den internationale afmatning, og overskuddet på de løbende poster skønnes både i år og næste år fastholdt omkring det nuværende niveau på 3 pct. af BNP. Eksklusive værdiregulering indebærer udviklingen i udenrigshandlen en fortsat reduktion af udlandsgælden, der ventes at udgøre omkring 11 pct. af BNP ultimo 2004 mod 18¼ pct. af BNP ultimo 2002.

Risikomomenterne for dansk økonomi knytter sig fortsat til styrken af de udenlandske konjunkturer og i nogen grad til de fortsatte forringelser af konkurrenceevnen.

Et centralt sigte i tilrettelæggelsen af finanspolitikken på mellemfristet sigt er at forberede aldringen, som tager til i styrke efter 2010. Fremskrivningerne i 2010-planen belyser de mellemfristede krav til finans- og strukturpolitikken med udgangspunkt i de beslutninger, der er truffet frem mod 2010, og et forløb i årene efter som forudsætter neutral økonomisk politik og indregner virkninger af blandt andet aldring. Den nuværende 2010-plan forudsætter yderligere reformer som isoleret set kan øge beskæftigelsen svarende til ca. 50.000 personer. Det sikrer en holdbar finanspolitik således, at der ikke overvæltes byrder på fremtidige generationer.

Det er således centralt, at gennemføre strukturpolitiske tiltag i årene frem mod 2010 med henblik på, at øge arbejdsstyrke og beskæftigelse. Der er fokus på at tilskynde ældre til at blive længere på arbejdsmarkedet, ligesom det er målet at øge integrationen – og dermed erhvervsdeltagelsen – for indvandrere og deres efterkommere. Det er også et mål i de kommende år, at tilskynde unge til at færdiggøre uddannelser hurtigere for dermed hurtigere at kunne indgå i arbejdsstyrken.

2010-planens målsætning om en holdbar finanspolitik og en moderat men prioriteret udbygning af den offentlige service, kræver en fortsat stram styring af de offentlige udgifter med en årlig realvækst i det offentlige forbrug på ½ pct. og en varig fremgang i beskæftigelsen. Baseret på historiske erfaringer om produktivitetsudviklingen vil BNP årligt kunne vokse med 1,8 pct. frem mod 2010.

Tabell 3 Hovedtall for Danmarks økonomi. Prosentvis endring fra året før¹⁾

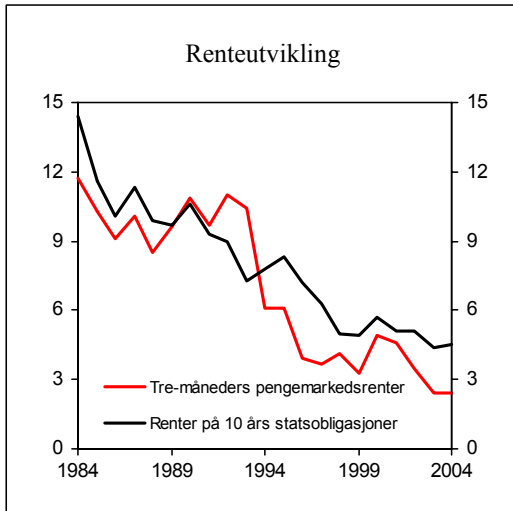
	Mrd. kroner			
	2002	2002	2003	2004
<i>Faste priser</i>				
Privat konsum	654	1,9	1,3	3,0
Offentlig konsum	359	2,1	-0,2	0,7
Bruttoinvesteringer i fast kapital i alt.....	269	0,3	1,1	3,2
Bedrifter (erhverv)	190	-0,7	0,6	3,6
Boliger	55	6,6	5,0	2,0
Offentlig forvaltning	24	-3,1	-2,9	2,0
Lagerinvesteringer ²⁾	3	-0,3	0,3	0,1
Samlet innenlandsk etterspørsel.....	1284	1,2	1,2	2,5
Eksport.....	613	5,8	2,9	4,5
Import	532	4,2	2,8	5,4
Bruttonasjonalprodukt.....	1365	2,1	1,4	2,3
<i>Memo:</i>				
Sysselsetting, 1000 personer	..	2740	2723	2738
Arbeidsledighet (pst. av arbeidsstyrken, DK-def.) ..	..	5,0	5,9	5,6
Konsumprisindeksen.....	..	2,4	2,3	1,9
Lønn ³⁾	..	4,2	3,9	3,7
Effektiv valutakurs ⁴⁾	..	-0,9	-3,9	-0,7
Bytteforhold.....	..	-0,5	0,4	-0,1
Driftsbalanse ovenfor utlandet (pst. av BNP).	..	2,9	3,1	3,1
3 måneders pengemarkedsrente (nivå).....	..	3,5	2,4	2,4

1) Beregnet i faste 1995-priser.

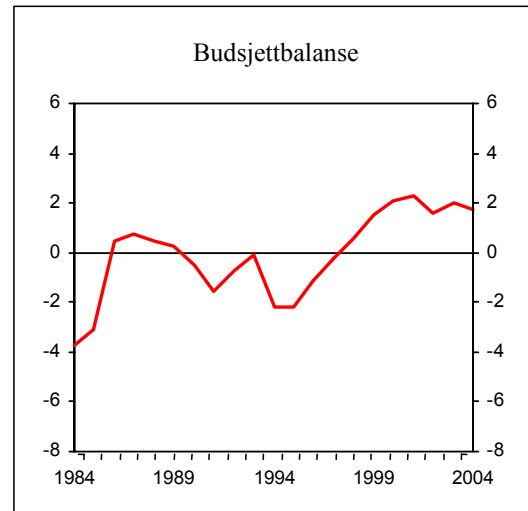
2) Endring i pst. av forrige års BNP.

3) Timefortjeneste for lønmodtagere, DA-løn

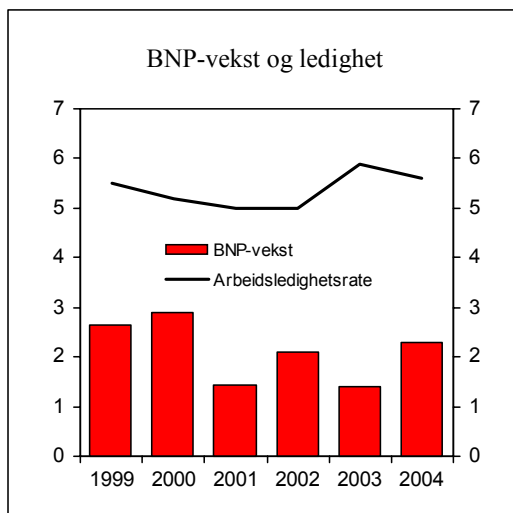
4) Positivt tal innebærer depresiering

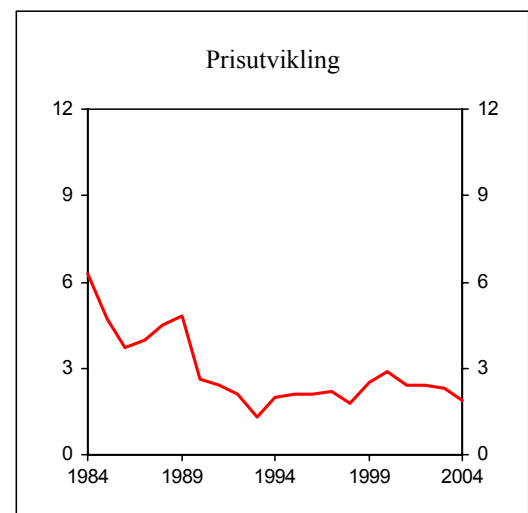
Figur 1 Korte og lange nominelle renter
Prosent
Kilde: EcoWin, Finansministeriet.

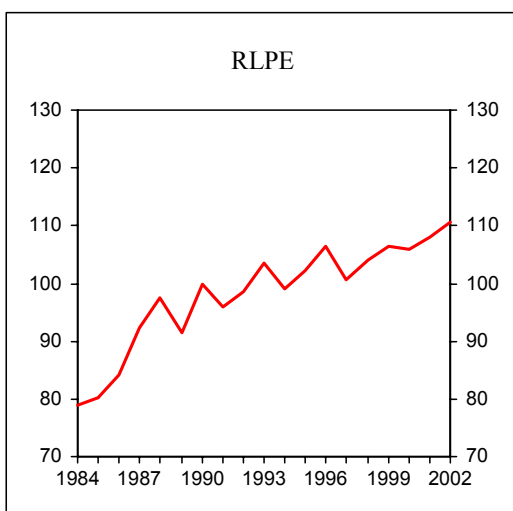
Figur 2 Syklisk justert budsjettbalanse.
Prosent av BNP
Kilde: EcoWin, Finansministeriet.

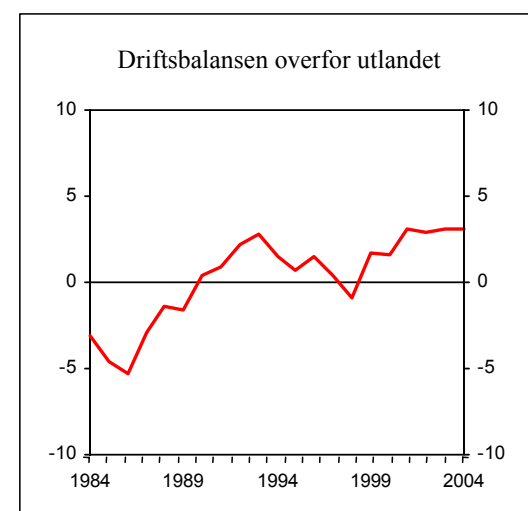
Figur 3 BNP-vekst og ledighet.
Prosentvis vekst fra året før og prosent av arbeidsstyrken
Kilde: Finansministeriet.

Figur 4 Konsumprisvekst.
Prosentvis endring fra året før
Kilde: EcoWin, Finansministeriet.

Figur 5 Relative lønnskostnader pr. produsert enhet
Indeks. 1990 = 100
Kilde: OECD.

Figur 6 Driftsbalansen
Prosent av BNP
Kilde: Finansministeriet.

FINLAND

1. Den ekonomiska politiken

Demografiska förändringarna kommer att skapa utmaningar för den finska ekonomin i framtiden. Det i sin tur ställer krav för den ekonomiska politiken. Arbetskraften börjar sjunka redan under 2010, således är det viktigt att kunna öka sysselsättning. Regeringens viktigaste finanspolitiska mål är att öka sysselsättningen med 100 000 personer under denna mandatperiod och uppnå en sysselsättningsgrad på 75 % under påföljande mandatperioden. Detta kräver en stark ekonomisk tillväxt samt en sysselsättningsbefrämjande ekonomisk politik.

Under 2003 och 2004 gynnas sysselsättningen av inkomstskattelindringarna. Därutöver har det påbörjats ett horisontalt politiskt sysselsättningsprogram mellan olika ministerier. Programmet är skapat för att bekämpa den strukturella arbetslösheten, som är ett omfattande problem i Finland, och börjar fr o m år 2004. Därutöver finns det 3 andra horisontala politikprogram, bl a företagsamhetsprogram, som syftar till att öka incitamenten att företaga och sysselsätta via företagsamhet. Därutöver görs förberedelser gällande de andra problemen på arbetsmarknaden.

Föråldrandets tryck på pensionssystemet består. Regeringsprogrammet syftar till att försäkra ett tillräckligt finanspolitiskt utrymme för att kunna befrämja den ekonomiska tillväxten och att förbereda sig inför föråldrandet. Gällande statsfinanser är målet att statens finansiella position ska vara i balans under 2007 under normala tillväxtförhållandena. Detta kräver en strikt utgiftspolitik och således har utgiftstaket reviderats inför budgetförhandlingarna för 2004. Utgiftsökningar inom ramarna har under mandatperioden begränsats till totalt 1,12 mrd euro (2007 års nivå). Tilläggsbudgeterna ingår under taket, men konjunkturella poster, exempelvis arbetslöshetsutgifterna, och ränteutgifterna samt vissa andra tekniska poster är utanför ramarna.

Det andra utmaningen för ekonomiska politiken i den offentliga sektorn är att effektivt producera de kommunala och statliga tjänsterna, så att föråldrandets tryck tas till hänsyn i det hela. Detta kräver strukturella förändringar även från kommunerna. Samtidigt håller pensionssystemet att förnyas, exempelvis kommer incitamenten att delta i arbetsliv längre både från början och i slutet att ökas.

2. Den ekonomiska utvecklingen

Den långsamma internationella ekonomiska tillväxten har via exportsektorn återspeglats kraftigt också i Finland. Totalproduktionen var under det första kvartalet i år klart mindre än under föregående kvartal och översteg endast nätt och jämt nivån för två år sedan. Tillväxten har dock fått bättre fart under våren och sommaren, och skattebesluten samt den väntade återhämtningen i den internationella ekonomin mot slutet av året stöder tillväxtförbättringen. Den prognostiserade tillväxten på 1,2 % i totalproduktionen i år härrör klart från servicesektorn; både industrins och byggverksamhetens produktion ligger ungefär på samma nivå som i fjol.

Exporten utvecklades svagt under årets första hälft, och värdet av exporten blev till och med mindre än bottennoteringarna för ett år sedan. Efterfrågan på den internationella marknaden har varit lam och den starka euron har naggat exportens konkurrenskraft i kanten. Företagens konjunkturutsikter har försämrats under året och gick i juli ner på minus. Inom metallindustrin är det närmast bara exporten av basmetaller som drar, inom skogsindustrin är problemet den dåliga prisutvecklingen. Exportvolymen torde i år gå upp med 1½ %, men exportpriserna sjunker med drygt 3 %, så värdet av exporten fortsätter att sjunka. Importen har i år visat en svagt växande trend. Tyngdpunkten ligger på

konsumtionsvaror, när bl.a. bilimporten ökar snabbt; recessionen inom industrin håller nere importbehovet för produktionen. Överskottet i handelsbalansen minskar, vilket innebär att också överskottet i bytesbalansen blir mindre än senaste år. I relation till bruttonationalprodukten minskar överskottet till 6½ %.

Den privata konsumtionen minskade under årets första månader från nivån i slutet av senaste år, men har därefter tilltagit. Hushållens disponibla realinkomst beräknas i år stiga med nästan 3 %, för lönesumman växer snabbare än i fjol, beskattningen lindras och inflationen är långsam. Den privata konsumtionen väntas öka med 2½ % från fjolåret. Hushållens bostadslån fortsätter att växa stabilt, och i takt med den växande skuldsättningen blir hushållens finansiella situation mer känslig för räntefluktuationer.

Investeringarna avtar i år ungefär lika mycket som år 2002. Orsaken är närmast att produktiva investeringar skjuts upp; en nedgång syns särskilt i anskaffningarna av maskiner och utrustning, men också investeringarna i industri- och kontorsbyggnader minskar. Bostadsbyggnadsinvesteringarna ökar något, mycket tack vare de tilltagande reparationerna. Byggstarterna på nya bostäder blir minst lika många som i fjol, för bostadslåneräntorna har hållit sig mycket låga.

Antalet sysselsatta minskar i år relativt litet med beaktande av den långsamma ekonomiska tillväxten. En bidragande orsak är det ökande antalet deltidsanställningar. Arbetsplatserna minskar inom industrin samt inom jord- och skogsbruket, men ökar inom offentlig service, tjänster för affärlivet samt byggverksamhet. Sysselsättningsgraden blir en aning mindre än i fjol. Eftersom arbetskraften samtidigt växer något, stiger arbetslöshetsgraden i år något. Arbetslösheten är till stor del strukturell.

Inflationen har i år varit rätt långsam och hållit sig under euroområdet medelnivå. Arbetskostnaderna stiger något snabbare än senaste år, men trycken på importpriserna är små tack vare den starkare euron. Uppgången i bostadspriserna väntas bli klart långsammare. Effekten av statens åtgärder på inflationsutvecklingen blir i år neutral: bränsleacciserna höjdes från början av året, men i stället sänktes bilskatten. Konsumentprisindex beräknas bli i medeltal högst en dryg procent högre än senaste år.

I avsikt att få fart på den ekonomiska tillväxten har styrräntorna ytterligare sänkts i år, den Europeiska centralbanken sänkte i juni räntan till 2 %. Att förväntningarna på en uppgång i ekonomin så småningom har kommit i gång har synts som en klar stegring i de långa räntorna under de senaste månaderna och som en lindrig uppgång i börskurserna. I Finland förblir framtoningen på finansmarknaden mycket lätt. Tillväxten i bankernas utlåning har accelererat under det senaste året när hushållen har lyft bostadslån i allt snabbare takt; inom euroområdet har bankkrediterna fortsatt att öka långsamt.

Utvecklingen i fråga om den offentliga sektorns inkomstbas har lidit av den långdragna perioden av långsam ekonomisk tillväxt. Den offentliga sektorns totalinkomster ökar därför i år avsevärt långsammare än vad man vant sig vid under de senaste åren, och understiger klart tillväxttakten på utgiftssidan. Utgifterna i relation till nationalprodukten går upp till drygt 50 %. Skattegraden sjunker till 44½ %, drygt en procentenhet lägre än föregående år, för både statens och kommunernas skatteinkomster blir något mindre än i fjol; intäkterna av samfundsskatten håller på att normaliseras efter några toppår, och de tidsfaktorer som exceptionellt ökade fjolårets skatteintäkter uteblir. På personbeskattningssidan fortsätter skattebasen däremot att växa moderat. Finanspolitiken är stimulerande eftersom beskattningen lindras och utgifterna ökar.

Det överskott som statsfinanserna uppvisat under de senaste åren minskar i år till omkring noll, när utgifterna ökar klart men inkomsterna t.o.m. minskar något. Särskilt inkomstöverföringarna till kommunerna och socialskyddsfonderna ökas i syfte att utöka servicen och finansiera de växande socialskyddsförmånerna. Statsbidragen till

kommunerna ökar också genom kompensationen för lindringarna av inkomstbeskattningen.

Den kommunala ekonomin går också i år på minus, trots att kommunernas utgifter ökar avsevärt långsammare, för intäkterna av inkomstskatt går ner från fjolårets exceptionellt höga nivå. De ekonomiska skillnaderna mellan kommunerna förblir stora och underskotten har i många kommuner blivit bestående.

Under 2004 väntas exporttillväxten gå upp till omkring 5 %, och även exportinkomsterna börja växa efter tre år av nedgång. En avgörande osäkerhetsfaktor är efterfrågan på mobiltelefoner (och produktionslandet); exporten av investeringsvaror och skogsindustriprodukter väntas börja återhämta sig i takt med efterfrågan i Europa. Överskottet i bytesbalansen börjar åter växa en aning. Hushållens köpkraft ökar markant på grund av löneförhöjningarna, skattelindringarna och den långsamma prisstegringen. Den privata konsumtionen väntas därför tillta något snabbare än i år, men också spargraden stiger en aning på grund av att skuldsättningen ökat under de senaste åren. I investeringarna väntas en liten uppgång, när osäkerheten på marknaden minskar och kapacitetsutnyttjandet stiger. Totalproduktionen beräknas stiga med 2,4 % från i år; den privata konsumtionen och produktionen i samband med den är även nästa år den centrala tillväxtgrunden, men också nettoexporten ger redan ett klart tillväxtbidrag.

En ekonomisk tillväxt som i hög grad bygger på serviceproduktionen skapar också fler arbetsplatser, och arbetslösheten börjar åter sjunka. Prisstegringen blir i genomsnitt rätt långsam och den mest betydelsefulla faktorn är den märkbara lindringen av alkoholbeskattningen. I statsfinanserna uppstår på grund av utgiftsökningarna samt de omfattande skattelindringarna ett underskott. Den kommunala sektorns finansiella underskott väntas ligga ungefär på samma nivå som i år. Hela den offentliga sektorns överskott är därmed helt beroende av det överskott som uppstår hos arbetspensionsanstalterna. Finanspolitiken stöder alltså den inhemska efterfrågan och sysselsättningen.

Tabell 4 Hovedtall for Finlands økonomi. Prosentvis endring fra året før¹⁾

	Mrd. euro			
	2002	2002	2003	2004
<i>Faste priser</i>				
Privat konsum	71	1,5	2,5	2,7
Offentlig konsum	30	4,0	1,8	1,5
Bruttoinvesteringer i fast kapital i alt.....	26	-4,0	-2,8	0,0
Bedrifter (erhverv)	8	-12,4	-7,6	-1,4
Boliger	6	-1,5	-1	½
Offentlig forvaltning	4	8,0	-6,6	-2,2
Lagerinvesteringer ²⁾	0	-0,2	0,0	0,0
Samlet innenlandsk etterspørsel.....	128	0,6	1,2	1,9
Eksport.....	54	4,9	1,6	4,8
Import	42	1,3	1,9	4,0
Bruttonasjonalprodukt.....	140	2,2	1,2	2,4
<i>Memo:</i>				
Sysselsetting, personer	..	0,2	-0,2	0,3
Arbeidsledighet (pst. av arbeidsstyrken).....	..	9,1	9,3	9,1
Konsumprisindeksen.....	..	1,6	1,2	0,7
Lønn ³⁾	..	3,5	3,9	3,4
Effektiv valutakurs ⁴⁾	..	..	..	..
Bytteforhold.....	..	-2,5	-2,7	-1,8
Driftsbalanse ovenfor utlandet (pst. av BNP).	..	7,5	6,5	6,6
3 måneders pengemarkedsrente (nivå).....	..	3,3	2,2	2,2

1) Beregnet i faste 2000-priser.

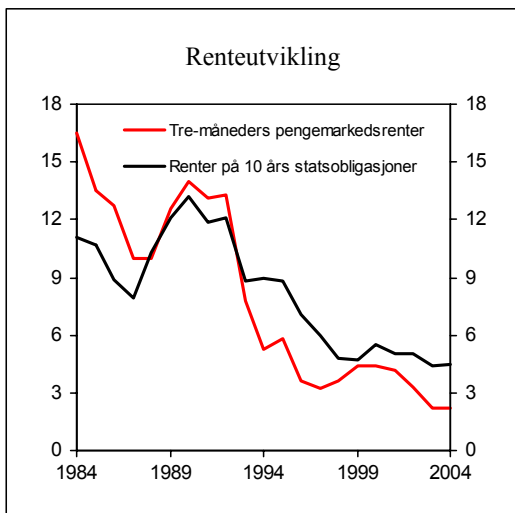
2) Endring i pst. av forrige års BNP.

3) Förtjänsnivåindex

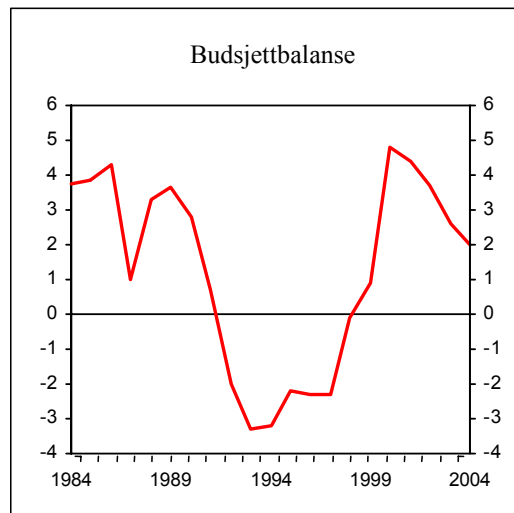
4) Positivt tall innebærer depresiering

Kilde: Statistikcentralen, Finlands Bank, OECD, EU, Finansministeriets økonomiska avdelningen

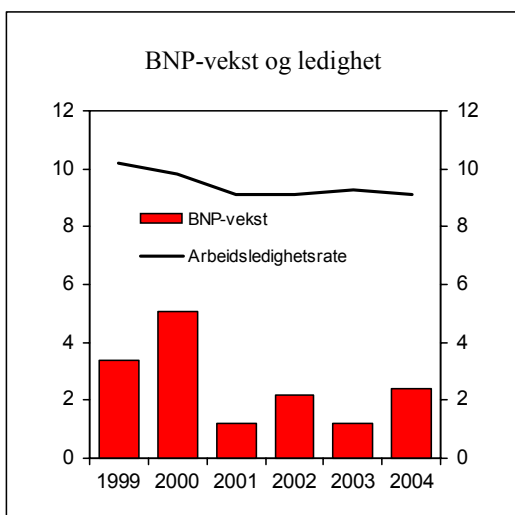

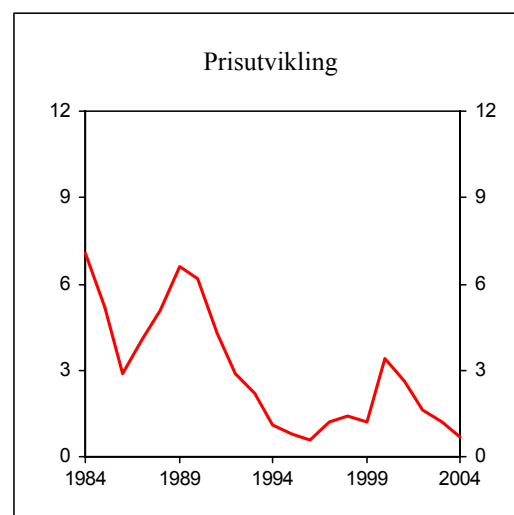
Figur 1 Korte og lange nominelle renter
Prosent
Kilde: EcoWin, Finansministeriet.

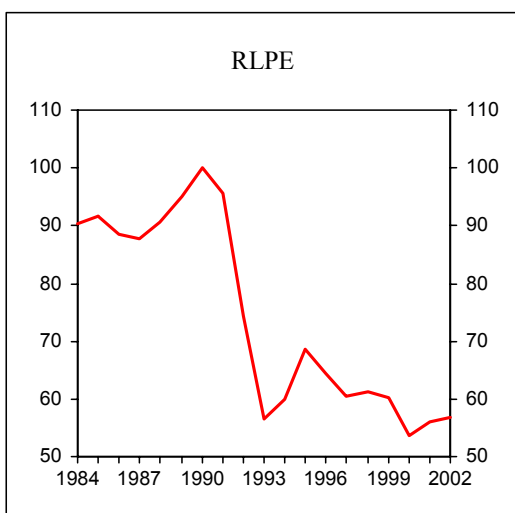
Figur 2 Syklisk justert budsjettbalanse.
Prosent av BNP
Kilde: Finansministeriet.

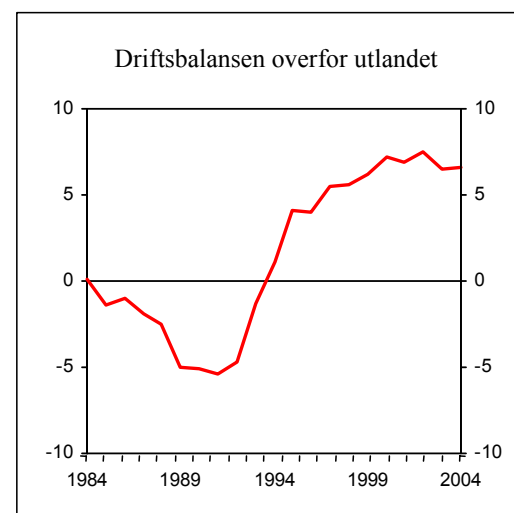
Figur 3 BNP-vekst og ledighet.
Prosentvis vekst fra året før og prosent av arbeidsstyrken
Kilde: Finansministeriet.

Figur 4 Konsumprisvekst.
Prosentvis endring fra året før
Kilde: EcoWin, Finansministeriet.

Figur 5 Relative lønnskostnader pr. produsert enhet
Indeks. 1990 = 100
Kilde: OECD.

Figur 6 Driftsbalansen
Prosent av BNP
Kilde: Finansministeriet.

NORGE

1. Den økonomiske politikken

Arbeid til alle, økt verdiskaping og videreutvikling av det norske velferdssamfunnet er hovedmålene for den økonomiske politikken i Norge. For å nå disse målene legges finanspolitikken opp med utgangspunkt i retningslinjer som innebærer at petroleumsinntektene gradvis fases inn i norsk økonomi, om lag i takt med utviklingen i forventet realavkastning av Petroleumsfondet. Det skal samtidig legges vekt på å jevne ut svingninger i økonomien, for å sikre god kapasitetsutnyttelse og lav arbeidsledighet. Den operative gjennomføringen av pengepolitikken rettes inn mot lav og stabil inflasjon, definert som en årsvekst i konsumprisene som over tid er nær 2,5 pst.

Retningslinjene for en gradvis og opprettholdbar økning i bruken av petroleumsinntektene i norsk økonomi innebærer at budsjettpolitikken har fått en mer langsiktig forankring. Samtidig innebærer retningslinjene at pengepolitikken har fått en klar rolle i å stabilisere den økonomiske utviklingen. Dette betyr at handlingsrommet i pengepolitikken bør utnyttes dersom utsiktene for økonomien endres.

Gjennom 2002 ble det klart at vekstutsiktene for norsk økonomi var betydelig svekket, og arbeidsledigheten økte. Samtidig var rentenivået høyt og kronen sterk. Det var følgelig rom for betydelige lettelser i pengepolitikken. Budsjettet for 2003 ble lagt opp med sikte på å understøtte en slik utvikling. Siden desember i fjor har Norges Bank redusert renten med til sammen 4,5 prosentpoeng. Foliorenten er nå nede i 2,5 pst. Styrkingen av kronekursen gjennom fjoråret er delvis reversert, og utsiktene for den konkurranseutsatte delen av næringslivet er vesentlig bedre enn for et år siden. Situasjonen i arbeidsmarkedet er imidlertid fortsatt vanskelig.

Gjennom 2003 er det blitt klart at handlingsrommet i budsjettpolitikken framover er redusert, samtidig som bruken av oljeinntekter er kommet opp på et relativt høyt nivå. Det er imidlertid ikke opprettholdbart på varig basis å ha et strukturelt, oljekorrigert underskudd som er større enn realavkastningen på statens finansformue, og størrelsen på det strukturelle budsjettunderskuddet må derfor over tid bringes på linje med forventet realavkastning av Petroleumsfondet. Samtidig tilsier den aktuelle konjunktursituasjonen at det er behov for en økonomisk politikk som stimulerer produksjon og sysselsetting i fastlandsøkonomien, og spesielt i de delene av næringslivet som konkurrerer med utlandet. For å unngå at kronen på nytt styrker seg, bør de viktigste stimulansene til aktiviteten i fastlandsøkonomien fortsatt komme gjennom pengepolitikken. Samtidig bør en ikke i dagens konjunktursituasjon legge opp til en finanspolitikk som bremser aktiviteten i økonomien, slik at situasjonen på arbeidsmarkedet blir enda vanskeligere.

Budsjettet for 2004 representerer en avveining av disse to hensynene. Det foreslås et strukturelt, oljekorrigert underskudd på 50,7 mrd. kroner. Dette innebærer at bruken av petroleumsinntekter ligger om lag 16½ mrd. kroner over forventet realavkastning av Statens petroleumsfond. Målt i 2004-priser er merbruken av oljeinntekter den samme som i 2003. Fra 2003 til 2004 øker det strukturelle, oljekorrigerte underskuddet tilsvarende om lag 0,6 pst. av (trend-)BNP for Fastlands-Norge. Når en ser på offentlig forvaltning under ett og også tar hensyn til sammensetningen av budsjettets inntekts- og utgiftsside, tilsier imidlertid en nærmere analyse at budsjettopplegget for 2004 virker om lag nøytralt på den økonomiske aktiviteten.

2. Den økonomiske utviklingen

Veksten i norsk økonomi har vært moderat de siste par årene. En betydelig svekkelse av den kostnadmessige konkurranseevnen og en internasjonal lavkonjunktur har ført til en svak utvikling i eksporten av tradisjonelle varer og tap av markedsandeler både hjemme og ute. I tillegg har fall i investeringene gitt negative impulser mot fastlandsøkonomien.

Vekstutsiktene for norsk økonomi har bedret seg de siste månedene. Lettelsene i pengepolitikken har kommet raskere og vært større enn tidligere lagt til grunn. Dette har gitt seg utslag i noe sterkere vekst i innenlandsk etterspørsel. Husholdningenes varekonsum har økt markert de siste månedene og eksporten av tradisjonelle varer har også tatt seg noe opp. Produksjonen i de konkurranseutsatte næringene utvikler seg imidlertid fortsatt svakt, og betydelig fall i foretaksinvesteringene bidrar også negativt til veksten i fastlandsøkonomien. I tillegg er det anslått at lavere elektrisitetsproduksjon som følge av lav magasinifylling ved inngangen til året trekker veksten i BNP for Fastlands-Norge ned med om lag 0,4 prosentpoeng for 2003.

Økt privat konsum og økt eksport som følge av økt vekst internasjonalt og en styrket konkurranseevne, er anslått å bidra til økt vekst i norsk økonomi neste år. Sterkere vekst i oljeinvesteringene enn tidligere lagt til grunn bidrar også til å trekke opp veksten i 2004. Veksten i Fastlands-Norges BNP anslås nå til 0,5 pst. i 2003 og 2,6 pst. i 2004.

Den svake veksten i fastlandsøkonomien i 2003 reflekteres i utviklingen i arbeidsmarkedet. Det siste året har sysselsettingen i industrien falt betydelig, noe som understøtter bildet av svak utvikling i denne delen av næringslivet. Den samlede sysselsettingen anslås å falle med om lag 20 000 personer i inneværende år. Arbeidsledigheten har fortsatt å øke, men veksttakten synes avtakende. Ifølge Statistisk sentralbyrås arbeidskraftsundersøkelse (AKU) utgjorde den sesongjusterte arbeidsledigheten i perioden juni - august 4,5 pst. av arbeidsstyrken.

Erfaringsmessig tar det tid før sterkere økonomisk vekst slår ut i bedring i arbeidsmarkedet. I Nasjonalbudsjettet 2004 er det lagt til grunn at arbeidsledigheten stabiliserer seg gjennom vinteren, for deretter å avta noe gjennom 2004. Som gjennomsnitt over året anslås AKU-ledigheten likevel å øke fra 4,5 pst. i 2003 til 4,7 pst. i 2004.

Stigningstakten i konsumprisene har avtatt betydelig så langt i år. Det er særlig prisfall på importerte konsumvarer som har bidratt til den lave prisveksten, noe som må ses i sammenheng med styrkingen av kronkursen fram til siste årsskifte. Konsumprisene i alt anslås nå å øke med 2,5 pst. i år, mens prisveksten justert for avgiftsendringer og utenom energivarer anslås til 1¼ pst. Det ventes at prisveksten vil ta seg opp i løpet av neste år, etter hvert som svakere kronkurs slår gjennom i prisene på importvarer. Justert for avgiftsendringer og utenom energivarer ventes det nå en prisvekst i 2004 på 1¼ pst. Elektrisitetsprisene ventes å bli klart lavere i 2004 enn i år, og veksten i konsumprisene i alt anslås til 1¼ pst. fra 2003 til 2004.

Årets lønnsoppgjør resulterte i lave tillegg. Betydelige overheng fra i fjor og en viss lønnsglidning gjennom året innebærer likevel at årslønnsveksten i 2003 anslås å komme opp i 4½ pst. Neste år anslås årslønnsveksten til om lag 4 pst. Dette er likevel om lag ½ prosentpoeng høyere lønnsvekst enn for Norges handelspartnere.

Tabell 5 Hovedtall for norsk økonomi. Prosentvis endring fra året før¹⁾

	Mdr. kroner			
	2002	2002	2003	2004
<i>Faste priser</i>				
Privat konsum	685,2	3,6	3,0	3,8
Offentlig konsum	332,5	3,2	0,7	2,9
Bruttoinvesteringer i fast kapital i alt	259,3	-3,6	2,0	2,9
Oljevirkosomhet	53,4	-4,6	22,3	11,5
Bedrifter	6,5	-6,4	-4,3	0,2
Boliger	51,9	-4,2	-2,1	1,6
Offentlig forvaltning	42,5	0,0	1,3	1,5
Lagerinvesteringer ²⁾	..	0,2	-0,5	-0,1
Samlet innenlandsk etterspørsel	1305,3	2,1	1,6	3,1
Eksport	630,5	-0,5	0,0	1,7
Import	199,8	1,7	2,4	3,6
Bruttonasjonalprodukt	1520,7	1,0	0,6	2,3
- Herav: Fastlands-Norge	1207,1	1,3	0,5	2,6
<i>Memo:</i>				
Sysselsetting, personer	..	0,2	-0,9	0,0
Arbeidsledighet (pst. av arbeidsstyrken)	..	3,9	4,5	4,7
Konsumprisindeksen	..	1,3	2½	1¼
Lønn ³⁾	..	5,7	4½	4
Effektiv valutakurs ⁴⁾	..	3,4	0,8	1,3
Bytteforhold	..	-0,7	-0,9	-2,0
Driftsbalanse ovenfor utlandet (pst. av BNP)	..	13,2	12,8	10,2
3 måneders pengemarkedsrente (nivå)	..	6,9	4,1	3,2

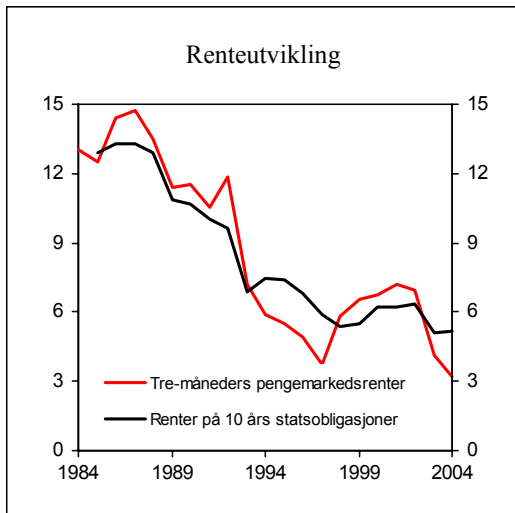
1) Beregnet i faste 2000-priser.

2) Endring i pst. av forrige års BNP.

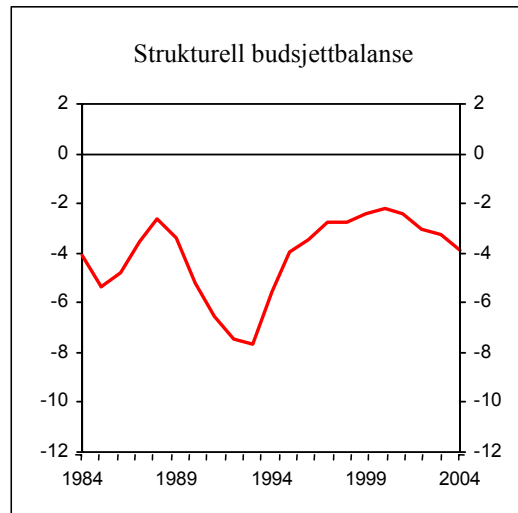
3) Årslønn

4) Positivt tall innebærer depresiering

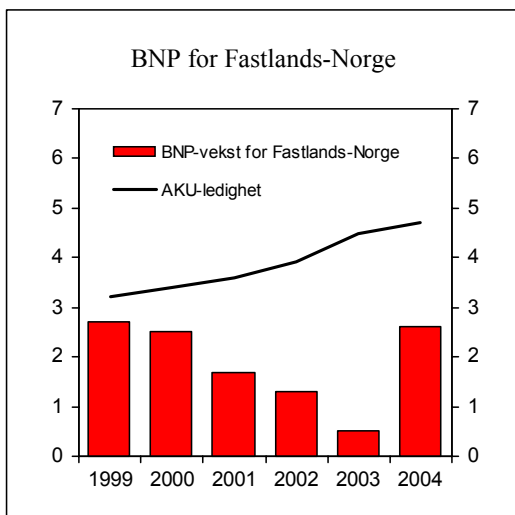
Kilde: Finansdepartementet, Statistisk sentralbyrå

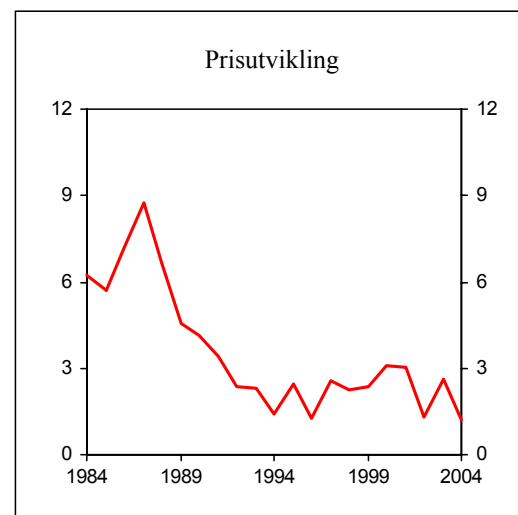
Figur 1 Korte og lange nominelle renter
Prosent
Kilde: EcoWin, Finansdepartementet.

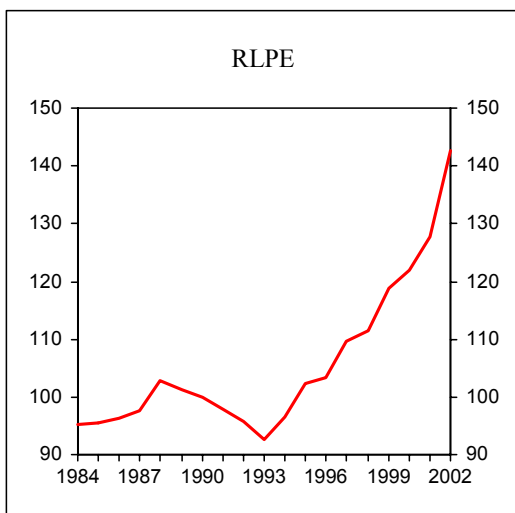
Figur 2 Strukturell oljekorrigert budsjettbalanse.
Prosent av trend-BNP for Fastlands-Norge
Kilde: Statistisk sentralbyrå, Finansdepartementet.

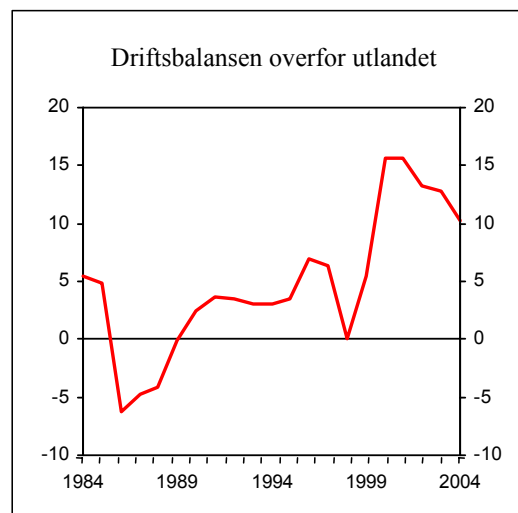
Figur 3 BNP for Fastlands-Norge.
Prosentvis vekst fra året før og prosent av arbeidsstyrken
Kilde: Statistisk sentralbyrå, Finansdepartementet.

Figur 4 Konsumprisvekst
Prosentvis endring fra året før
Kilde: EcoWin, Finansdepartementet.

Figur 5 Relative lønnskostnader pr. produsert enhet
Indeks. 1990 = 100
Kilde: OECD

Figur 6 Driftsbalansen
Prosent av trend-BNP for Fastlands-Norge
Kilde: Statistisk sentralbyrå, Finansdepartementet.

ISLAND

1. Den ekonomiska politiken

Den ekonomiska politikens övergripande mål är att bibehålla makroekonomisk stabilitet och skapa förutsättningar för ökad ekonomisk tillväxt de närmaste åren. Regeringens riktning vad angår finans- och penningpolitiken har siktat på att uppnå denna huvudmålsättning utan att begränsa näringslivets svängrum för konkurrensmässiga ekonomiska aktiviteter. Vad angår finanspolitiken har regeringen introducerat för första gången en formell medellång plan till året 2007 om statens intäkter och utgifter.

Finanspolitiken förväntas att bli stram som den har varit de senaste åren. Statsbudgetens överskott vid hög-konjunkturen 1997-2001 har används för att minska statskulden som i sin tur ger möjligheter till skattesänkningar i framtiden. Enligt budgetpropositionen för år 2004 skall den leda till ett överskott på 6,4 mdr. IKR eller 0,7% av BNP. En viktig del av den ekonomiska politiken har varit privatisering av statliga verksamheter som har pågått de sista åren. Med nyligen försäljning av två banker i statlig egendom kan det konstanteras att statlig verksamhet i stort sätt har tillbakadragits på den finansiella marknaden.

Under de sista åren har betydande förändringar införts vad gäller skattelagstiftningen. Syftet med dessa förändringar har varit att öka konkurranskraften hos isländska företag och hushållens köpkraft. I början av 2003 sänktes företagets inkomst-skattesats från 30% ner i 18%, men för några år sedan var denna skattesats 51%. Hushållens och företagets förmögenhetsskattesats har också sänkts från 1,2% i 0,6% i slutet av 2002.

Penningpolitiken har kännetecknas sedan våren 2001 av den nya ställning som Centralbanken fick genom förändring i vederbörande lagstiftning som innebär full självständighet och uppgiften att uppnå ett bestämd prisstabilitet. Målsättningen är att inflationen skall vara omkring 2½% på årsbasis med en toleransintervall på (+/-) 1½ procentenheter. Inflationen har successivt minskat och därmed har Centralbanken systematiskt sänkt styrräntan som förnuvarande är 5,3% och faktiskt varit oförändrad sedan februari 2003.

2. Den ekonomiska utvecklingen

Den ekonomiska tillväxten har tagit fart igen i år efter en lindrig recession 2002. Ett relativt stort investeringsprojekt har pågått sedan förra halvåret 2003. Detta projekt innehåller ett utbyggande av aluminium smältverk med produktions-kapacitet på 322 tusen ton per år. I tillägg med aluminium smältverket görs tillhörande investeringar i vattenkrafts-anläggningar. Projektet kommer att pågå till året 2007. Den totala investerings-summan antas uppgå till 180 miljarder IKR. Detta stora projekt kommer alltså att bidra kraftigt till den ekonomiska tillväxten nästa åren som kommer också att kräva instanser från både finans- och penningpolitiken för att undvika högre inflation och därmed bibehålla stabiliteten. Enligt finansdepartementets prognoser förväntas en måttlig tillväxt lite under 2% året 2003. Men nästa år förväntas tillväxten gå upp till 3½% och 5½% året 2005. Under de två nästa åren kommer efterfrågan på arbetskraft att öka och arbetslösheten beräknas gå ner till 2% av arbetsstyrkan. På samma tid förväntas farten på inflationen gå från 2% till 3%. Det måste understryckas att dessa resultat baseras på vissa antaganden vad gäller den ekonomiska politiken. Vid modell simuleringarna antas kontracykliska åtgärder som innebär minskning av offentlig konsumtion och investeringar. Det antas också att Centralbanken kommer att höja styrräntan för att förminska den allmänna efterfrågan inom ekonomin och därmed bibehålla inflationen innanför toleransintervallet.

Finanspolitiken har två nya mål att uppnå de nästa åren. Det ena är att motverka ekonomins överhetning på grund av det stora aluminum projektet. Det andra är att skapa utrymme för att sänka hushållens skatter på ett belopp omkring 20 miljarder IKR som kommer att realiseras under perioden 2005-2007. Statens finanser förväntas visa ett positivt finansiellt sparande på 1¾% av BNP året 2005 och 1% året 2006.

3. Utsikterna på medellång sikt

Finansdepartementet har gjort prognoser för perioden 2004-2010. I sakens natur är sådana prognoser alltid beroende av en stor ovisshet. Resultatet återspeglar huvudsakligen de förutsättningar och det teoretiska underlag som används för framberäkningen. Trots detta kan resultatet ge en föreställning om framtiden och därmed eventuellt varit en vägledning för den ekonomiska politiken.

Prognoserna visar att den genomsnittliga ekonomiska tillväxten kan bli omkring 3½% per år över perioden 2003-2006. I slutet av aluminum projektet (2007) kommer tillväxtens hastighet att sakta ner till under 1% och arbetslösheten kan gå över 3% av arbetsstyrkan. Under perioden 2007-2010 förväntas den genomsnittliga tillväxten vara lite över 2% per år. Under hela perioden 2003-2010 förväntas prisutvecklingen att bli sådana att Centralbankens inflationsmål förblir medgörligt. Men däremot kommer bytesbalansen under förra hälften av perioden att visa ett relativt stort underskott som kommer att minska under senare hälften.

Tabell 6 Hovedtall for Islands økonomi. Prosentvis endring fra året før¹⁾

	Mrd. kroner			
	2002	2002	2003	2004
<i>Faste priser</i>				
Privat konsum	418,3	-1,1	3¼	3½
Offentlig konsum	198,8	4,0	3½	1
Bruttoinvesteringer i fast kapital i alt	146,8	-14,8	7¾	8½
Bedrifter (erhverv)	79,6	-22,1	14¼	15
Boliger	37,4	3,0	3	4
Offentlig forvaltning	29,7	1,0	1	-8
Lagerinvesteringer ²⁾	-0,2	0,4	0	0
Samlet innenlandsk etterspørsel	763,6	-2,9	4¼	4
Eksport	309,0	3,7	-½	4½
Import	293,7	-2,3	5¾	5¾
Bruttonasjonalprodukt	779,0	-0,6	1¾	3½
<i>Memo:</i>				
Sysselsetting, personer	..	-0,5	0	2
Arbeidsledighet (pst. av arbeidsstyrken)	..	2,5	3¼	2½
Konsumprisindeksen	..	2,0	2½	3
Lønn ³⁾	..	7,1	5	4½
Effektiv valutakurs ⁴⁾	..	-3,0	-6	1
Bytteforhold	..	0,2	0	-1
Driftsbalanse ovenfor utlandet (pst. av BNP)	..	-0,1	-2,5	-3,3
3 måneders pengemarkedsrente (nivå)	..	7,9	5,4	5,4

1) Beregnet i faste 1990-priser.

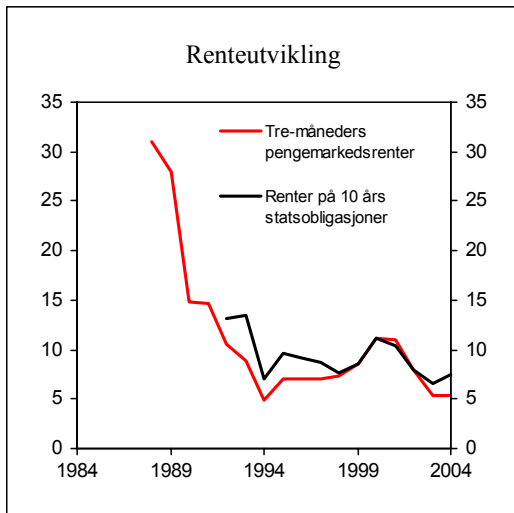
2) Endring i pst. av forrige års BNP.

3) Timlønn.

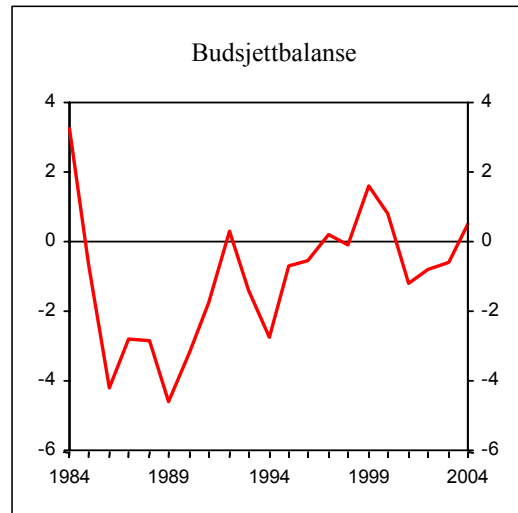
4) Positivt tall innebærer depresiering

Kilde: Finansdepartementet, Islands statistikk

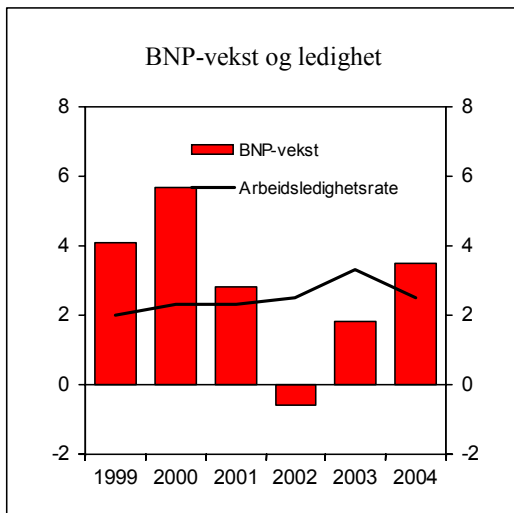
Island

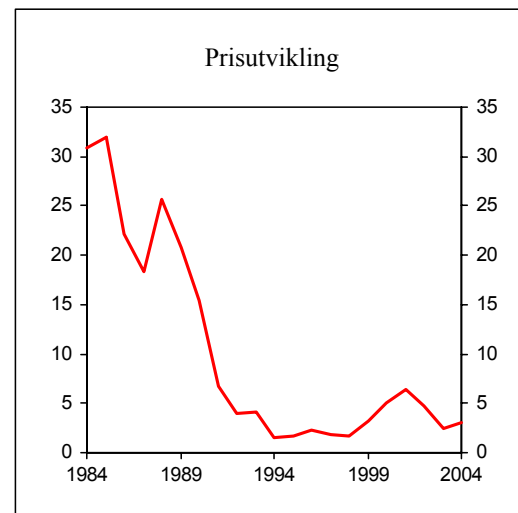
Figur 1 Korte og lange nominelle renter
Prosent
Kilde: EcoWin, Finansministeriet.

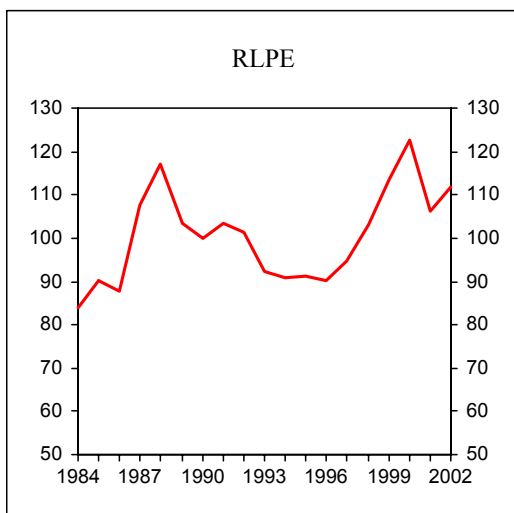
Figur 2 Syklisk justert budsjettbalanse.
Prosent av BNP
Kilde: Finansministeriet.

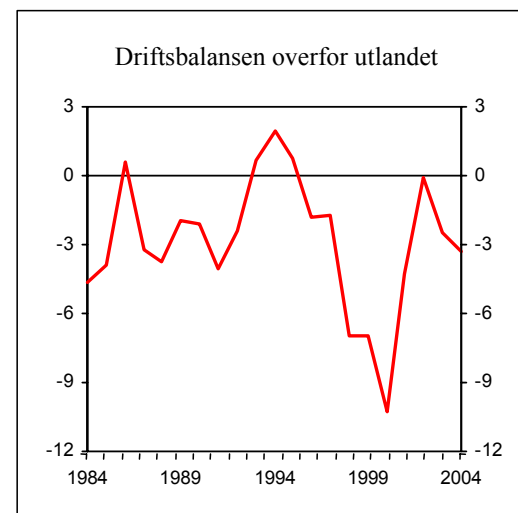
Figur 3 BNP-vekst og ledighet.
Prosentvis vekst fra året før og prosent av arbeidsstyrken
Kilde: Finansministeriet.

Figur 4 Konsumprisvekst.
Prosentvis endring fra året før
Kilde: EcoWin, Finansministeriet.

Figur 5 Relative lønnskostnader pr. produsert enhet
Indeks. 1990 = 100
Kilde: OECD.

Figur 6 Driftsbalansen
Prosent av BNP
Kilde: Finansministeriet.

Sitter du fast i byråkratin?

Då kan Hallå Norden hjälpa dig. Vi svarar på frågor i samband med flyttning, resor, pendling eller studier och lotsar dig vidare i systemen.

Du är välkommen att kontakta Hallå Norden när du har frågor om formaliteter i samband med gränsarbete, studiemedel, värdering av studier, sjukvård, sjukförsäkring, föräldrapenning, rätten att använda ditt modersmål vid myndighetskontakter, pensioner intjänade i annat nordiskt land, medborgarskap inom Norden, införsel och registrering av bil med mera.

Hallå Norden är Nordiska ministerrådets informationstjänst för privatpersoner som rör sig mellan de nordiska länderna och på ett eller annat sätt hamnar snett i byråkratin. Vid brister i regelverken rapporteras dessa vidare till myndigheterna i Norden.

YTTERLIGARE INFORMATION om Hallå Norden finner du på www.hallonorden.org

Du kan också kontakta oss på telefon eller via e-post:

SVERIGE

+ 46 8 506 113 23
halla@norden.se

DANMARK

+ 45 70 20 10 93
info@hallonorden.dk

FINLAND

+ 358 201 98 00 88
hallo@pohjola-norden.fi

ISLAND

+ 354 511 18 08
hallo@norden.is

NORGE

+ 47 210 219 99
hallo@norden.no

